

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอ
ชายแดนจังหวัดเชียงราย

The role of village headmen in solving drug problems in border
districts of Chiang Rai Province

ไพรัช ศรีไชยवाल

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
ปีการศึกษา 2567

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอ
ชายแดนจังหวัดเชียงราย
The role of village headmen in solving drug problems in border
districts of Chiang Rai Province

ไพรัช ศรีไชยवाल

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
ปีการศึกษา 2567

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร.สุชาติ ใจภักดี อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.เบญจ พรพลธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ไว้เป็นอย่างสูงและขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณพระราชนันท์วรบัณฑิต, รองศาสตราจารย์.ดร. (ธรรมวัตร, สกุล ณ น่าน) ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง, รองเจ้าคณะจังหวัดน่าน, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต เลขาธิการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ ขอขอบพระคุณ พันเอกดร.พงศ์ศิริ พงศ์อาริยะมงคล อาจารย์พิเศษประจำคณะรัฐศาสตร์ และอาจารย์พิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง และความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอยายแดนของจังหวัดเชียงราย ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาอิสระครั้งนี้ ขอขอบคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการวางรากฐานแก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะในการทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้

ไพรัช ศรีไชยवाल

ชื่อเรื่อง	: บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอ ชายแดนจังหวัดเชียงราย
ผู้วิจัย	: ไพรัช ศรีไชยวาล
ชื่อปริญญา	: รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร.เบญจ พงษ์ธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร.สุชาติ ใจภักดี
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: 2567
สถาบัน	: สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงรายและเปรียบเทียบบทบาทดังกล่าวเมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล การวิจัยนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 250 คน ใน 7 อำเภอ ชายแดนจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการมีส่วนร่วมภาค ประชาชนด้าน การป้องกัน กลุ่มผู้มีโอกาส เข้าไป เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด และด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดยาเสพติด ซึ่งสอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ การป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติดแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบบทบาทตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ และระยะเวลา ในการดำรงตำแหน่งไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด อย่างไรก็ตามระดับการศึกษาพบว่ามีผลต่อบทบาทในด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคน ดีให้สังคม การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดและการมีส่วนร่วมภาค ประชาชน โดยผู้ที่มี ระดับการศึกษาสูงขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีบทบาทในด้านเหล่านี้ มากขึ้น นอกจากนี้ สถานภาพ สมรสยังส่งผล ต่อบทบาทในด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดยาเสพติดโดยพบว่าผู้ที่โสด และผู้ที่หม้าย/ หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีบทบาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการแก้ไข ปัญหาเสพติด ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ ภาคประชาชน การป้องกันกลุ่มเสี่ยง และการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพติดยาเสพติด รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อ การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : บทบาท, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ยาเสพติด

Title : The role of village headmen in solving drug problems in border districts of Chiang Rai Province

Author : Piruch Srichaiwan

Degree : Master of Political Science

Advisor : Dr.Benj Phonpoltham

Co-Advisor : Dr.Suchart Jaipukdee

Graduated Year : 2024

Institute : Pacific Institute of Management Science

Abstract

This study aimed to examine the roles of village headmen and sub-district headmen in addressing drug problems in the border districts of Chiang Rai Province, and to compare these roles based on personal characteristics. Data were collected from 250 village headmen and sub-district headmen in seven border districts of Chiang Rai Province.

The study found that the overall roles of headmen in combating drug problems were at a high level, particularly in community participation, prevention of individuals at risk of drug involvement, and rehabilitation of drug users and addicts. These findings are consistent with national drug prevention and suppression strategies.

A comparison of roles based on personal characteristics revealed that gender, age, and length of service did not have a statistically significant impact on the roles in drug problem resolution. However, education level was found to influence roles in creating and developing systems for reintegrating individuals back into society, creating an environment conducive to drug prevention, and in community participation, with higher education levels tending to enhance these roles. Furthermore, marital status affected the role in addressing drug users and addicts, with significant differences observed between single individuals and those who were widowed/divorced/separated.

Conclusion of problem resolution: The research findings indicate that village headmen and sub-district headmen play a crucial role in resolving drug problems in the border areas of Chiang Rai Province. They place emphasis on community participation, prevention of at-risk groups, and the rehabilitation of drug users and addicts, as well as creating an environment conducive to sustainable drug prevention and resolution.

Keywords: Role, Headman, Village headman, Drug problem resolution, Border district,
Chiang Rai Province

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	4
1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	4
1.6 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.8 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
2.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน)	25
เฉพาะที่เกี่ยวข้อง	
2.3 นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล	31
2.4 บริบทของอำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย	61
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	65
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	74
3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย	74
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	77
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	97
5.1 สรุปผลการวิจัย	97
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	100
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย	101
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	102
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	106
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ	119
ประวัติผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	ตารางจำนวนประชากร (กำนัน) ใน 7 อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย	73
3.2	ตารางจำนวนประชากร (ผู้ใหญ่บ้าน) ใน 7 อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย	73
4.1	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย	80
4.2	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล	81
4.3	ผลการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติด ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย (n=250)	83
4.4	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ	87
4.5	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ	88
4.6	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา	89
4.7	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่	91
4.8	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่	91
4.9	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่	92
4.10	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามสถานภาพสมรส	93
4.11	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ด้านการแก้ไข ปัญหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.12	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตาม ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน	95

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	3
2.1	แผนที่บริบทของอำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อ้างอิงข้อมูลจาก รายงานผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ปี 2563-2566 ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม https://www.oncb.go.th/SitePages/narcotics_effect.aspx) สถานะของประเทศไทย นอกจากจะมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายชนิดแล้ว ยังเป็นทางผ่านของยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน และ คีตามีน จากแหล่งผลิตสามเหลี่ยมทองคำ เมียนมา รวมทั้ง กัญชา จาก สปป.ลาว ยาเสพติดส่วนหนึ่งถูกลำเลียงผ่านไปยังประเทศที่สาม ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และ เกาหลีใต้ โดยแนวชายแดนที่พบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดสูงสุด ยังคงเป็นชายแดนไทย-เมียนมา ทางพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งพบจำนวน 11 อำเภอ ใน 3 จังหวัด แบ่งเป็นภาคเหนือทางตอนบน ด้านจังหวัดเชียงราย (อำเภอแม่ฟ้าหลวง แม่สาย แม่จัน เชียงแสน เทิง) จังหวัดเชียงใหม่ (อำเภอเชียงดาว เวียงแหง ฝาง และ แม่อาฮุย) ภาคเหนือตอนล่างด้านทิศตะวันตกของประเทศ ทางชายแดนของ อำเภอพบพระ และ แม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งมีการลักลอบนำเข้ายาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน และคีตามีน จำนวนมาก ไม่ต่างจากภาคเหนือตอนบน ในห้วงปีที่ผ่านมา ชายแดนภาคเหนือทั้งตอนบนและล่างนี้ มีผลจับกุมคดีรายสำคัญรวมกัน 55 คดี ของกลางยาบ้า 88.1 ล้านเม็ด ไอซ์ 4,465 กิโลกรัม คีตามีน 100 กิโลกรัม และ เฮโรอีน 42 กิโลกรัม

แนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติดยังคงมีความรุนแรงต่อไป เนื่องจากปริมาณการผลิตยาเสพติดจากพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ อันเป็นปัญหาที่ต้นทาง ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง จากกรณีผู้ผลิตยาเสพติดซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในเมียนมา ซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก เพราะสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับปัญหาความมั่นคงอื่น จึงทำให้ยังมียาเสพติดเป็นจำนวนมากมหาศาล ที่พร้อมจะถูกลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทยผ่านช่องทางพรมแดนต่างๆ ขณะที่การบริหารจัดการเพื่อสกัดกั้นปราบปรามที่ชายแดนทุกด้านของหน่วยงานภาครัฐในประเทศขาดการบูรณาการดำเนินงาน ขาดส่งผลกระทบต่อขยายผลทางการข่าวให้ทราบถึงเครือข่ายระดับโครงสร้างการกำกับการจับกุมที่มีผลงานจำนวนมากจึงเป็นเพียงการจับยึดยาเสพติด ขณะที่ขบวนการยาเสพติดปรับตัวและยุทธวิธีอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างแนวร่วมสนับสนุนการลักลอบนำเข้าที่ชายแดน การหลบเลี่ยงมาตรการสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอาศัยระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และรายเล็ก ซึ่งมีผู้ประกอบการอยู่หลายรายทำการซุกซ่อนลำเลียงยาเสพติดในระยะทางไกลเข้ามาจนถึงพื้นที่ตอนในของประเทศ มีระบบแบ่งกระจายยาเสพติดลงไปถึงชุมชนหมู่บ้านทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว โดยใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อทำการซื้อ ขาย และชำระเงิน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีแพลตฟอร์มใหม่ๆ เกิดขึ้นมากยากต่อการเข้าถึงและตรวจจับของหน่วยงานภาครัฐ แต่ง่ายสำหรับขบวนการ ผู้ค้า ผู้เสพ ตลอดจนกลุ่มเสี่ยงที่สนใจจะเข้ามาในขบวนการ

แนวเขตชายแดนด้านจังหวัดเชียงรายติดต่อกับประเทศเมียนมา ประกอบด้วยอำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอเชียงแสน ส่วนแนวชายแดนที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วยอำเภอเชียงแสน(ติดกับเมียนมาด้วย) อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงแก่น และ อำเภอเทิง (อ้างอิงเว็บไซต์สำนักงานจังหวัดเชียงราย ปี 2567) จากสภาพทางภูมิศาสตร์ อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงรายที่มีทั้งเขตป่าภูเขา แม่น้ำสาย น้ำรวกและแม่น้ำโขง เป็นเส้นกั้นพรมแดน อีกทั้งเป็นชายแดนที่ติดกับแหล่งผลิต แหล่งพักยาเสพติดภายนอกประเทศ จึงเป็นปัจจัยให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายปัญหาการลักลอบนำเข้าและส่งออกสินค้าหนีศุลกากร ปัญหาการแพร่ระบาดของโรค เป็นต้น (ข้อมูลจาก กองกำลังผาเมือง, 2567)

ทั้งนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแลราษฎรในตำบล หมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในพื้นที่ ตลอดจนการป้องกันและระงับเหตุร้าย การรายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้านดังนั้นการดำเนินการรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตำบล หมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมายและป้องกันมิให้สถานการณ์ต่าง ๆ เกิดการลุกลามใหญ่โตขึ้นจึงเป็นภารกิจหลักของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (กรมการปกครอง, 2555: 31)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นกำลังทหารป้องกันชายแดนในพื้นที่อยู่แล้วจึงทำให้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาจากแหล่งผลิต และแหล่งพักยาเสพติดจากภายนอกประเทศมากที่สุด การวิจัยนี้ ศึกษาว่าในปัจจุบัน กำนันผู้ ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย มีบทบาทด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อยู่ในระดับใด ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ในการพัฒนาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงรายรวมทั้งรวมทั้งสามารถนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงรายให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 คำถามของการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับใด
2. บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย แตกต่างกันหรือไม่เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

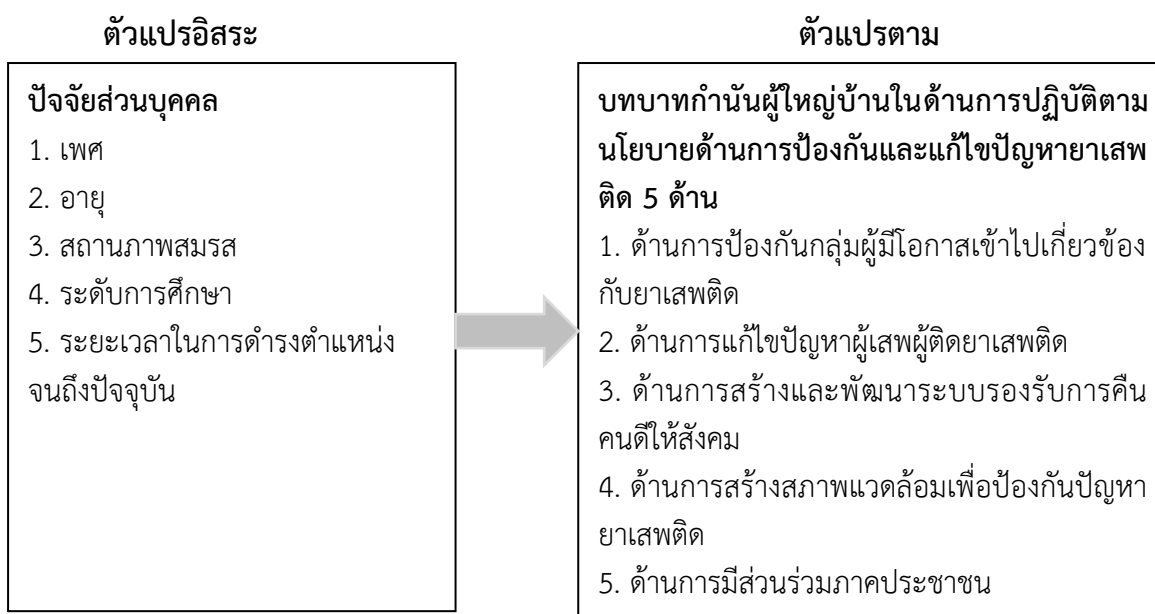
1.4 สมมติฐาน

เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน
4. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน
5. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบันต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน

1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

อ้างอิง แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558–2562 ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1.5.1 ตัวแปรอิสระ

1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

- 1.1) เพศ
- 1.2) อายุ
- 1.3) ระดับการศึกษา
- 1.4) สถานภาพสมรส
- 1.5) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

1.5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการปฏิบัติตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 – 2562 ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้ติดยาเสพติด
3. ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม
4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด
5. ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิด บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2559: 3) และแผนยุทธศาสตร์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ของสำนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558: 21-69) ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ เนื่องจากเป็นยุทธศาสตร์ที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มาประยุกต์ บูรณาการ และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อตอบคำถามการวิจัย และกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้

1.6.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีพื้นที่ในการปกครองดูแลอยู่ใน อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย รวม 7 อำเภอ 50 ตำบล 672 หมู่บ้านแยกเป็น กำนัน จำนวน 50 คน และ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 622 คน รวมประชากรที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 672 คน โดยทำการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยสูตรในการคำนวณของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยยอมให้มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 5% ได้จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 250.7462 คน จึงทำการเลือกเก็บตัวอย่าง ในการทำแบบสอบถามจำนวน 250 ตัวอย่าง

1.6.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

คือ หมู่บ้าน ชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วย

1) อำเภอชายแดนด้านไทย - เมียนมา จำนวน 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง และ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย รวม 303 หมู่บ้าน

2) อำเภอชายแดนด้านไทย - สปป.ลาว จำนวน 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเชียงแสน, อำเภอเวียงแก่น, อำเภอเชียงของ และ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย รวม 369 หมู่บ้าน

1.6.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ระหว่างเดือน มีนาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2567

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนด ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของการวิจัยไว้ ดังนี้

จากการวิจัยจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนา บทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย เพื่อให้ หน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน และ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จะได้นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนด คำนิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะการศึกษาครั้งนี้ ไว้ ดังนี้

1.8.1 บทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย หมายถึง ประสบการณ์ และความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558–2562 ของสำนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงรายจำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับทุกกลุ่มที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสังคม ให้ปลอดภัยจากยาเสพติด รวมทั้งสร้างพลัง ความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2) ด้านการแก้ไขปัญหายา ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด หมายถึง การแก้ไขปัญหาคือการเสพ และการติดยาเสพติดอย่างเป็นระบบ โดยให้ยึดถือหลักที่ว่า ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด เป็นผู้ป่วย โดยกำหนดให้ผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง เพื่อลดอุปสงค์ด้านยาเสพติดให้ได้ในระยะยาว

3) ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม หมายถึง การสร้างและพัฒนาระบบรองรับสนับสนุนให้ผู้พ้นโทษและผู้ผ่านการบำบัดรักษาในการกลับมาเป็นคนดี และกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ คุณภาพชีวิตที่ดี เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และเกิดความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด หมายถึง การสร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

5) ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน หมายถึง การให้ความสำคัญต่อแนวความคิดวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องผ่านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บุคคลครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด และสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระยะยาว

1.8.2 ตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มีคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย

1.8.3 ปัจจัยส่วนบุคคล หรือ คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่ม ตัวอย่างประกอบด้วย

1) เพศ หมายถึง เพศของกลุ่มตัวอย่าง แยกเป็น เพศชาย และเพศหญิง ตามที่ระบุไว้ใน บัตรประจำตัวประชาชน

2) อายุ หมายถึง จำนวนระยะเวลานับตั้งแต่การเกิด โดยยึดถือตามที่กำหนดไว้ในบัตรประชาชนของทางราชการเป็นหลัก จนถึงอายุปัจจุบัน (ใช้การนับเป็นปีเต็มไม่ต้องนับเดือน) แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุคือ 20–39 ปี, 40–59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับตามระบบการศึกษาปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 7 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับ ปวส./ปวช. ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก และ อื่น ๆ ระบุ

4) สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่าง คือ โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

5) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน หมายถึง จำนวนระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่มีคำสั่งแต่งตั้งให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่ปฏิบัติหน้าที่ เป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงรายจนถึงปัจจุบัน โดยการนับเป็นจำนวนปี (ไม่ถึงปีให้ปัดขึ้น) ทั้งนี้หากเป็นการดำรงตำแหน่งเกิน 1 สมัย ให้นับรวมปีตั้งแต่คำสั่งแต่งตั้งครั้งแรก (สมัยแรก) แบ่งเป็น 5 ช่วงเวลา คือ 1-2 ปี, 3-4 ปี, 5-6 ปี, 7-8 ปี และมากกว่า 8 ปีขึ้นไป

1.8.4 อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย หมายถึง อำเภอที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนติดกับประเทศเมียนมาและลาว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและสกัดกั้นการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศไทย อำเภอชายแดนหลักๆ ของจังหวัดเชียงรายได้แก่ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงแก่น อำเภอเทิง อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอแม่จัน

1.8.5 ความหมายของ "ยาเสพติด" ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564 ของประเทศไทย คือ สารหรือวัตถุที่เมื่อใช้แล้วทำให้เกิดการติดและมีผลกระทบต่อระบบประสาทและจิตใจของผู้ใช้ โดยสามารถทำให้ผู้ใช้เกิดการพึ่งพิงทางกาย และจิตใจ สามารถแบ่งประเภทของยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ ตามมาตรา 29 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1) ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin) ยาบ้า ยาเคตามีน

2) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) หรือฝิ่นยา (Medicinal Opium)

3) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการ ควบคุมยาเสพติดประกาศกำหนด

4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติก แอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride)

5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น พืชฝิ่น การระบุชื่อยาเสพติดให้โทษว่ายาเสพติดให้โทษชื่อใดอยู่ในประเภทใดตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (4) และ (5) และการเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อหรือประเภทยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ประกาศกำหนด เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า “ฝิ่นยา (Medicinal Opium)” หมายความว่า ฝิ่นที่ได้ผ่านกรรมวิธี ประดิษฐ์โดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา

ทั้งนี้ ใน มาตรา 30 วัตถุออกฤทธิ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ประเภท 1 วัตถุออกฤทธิ์ที่ไม่ใช้ในการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมี แนวโน้ม ในการนำไปใช้ในทางที่ผิดสูง

2) ประเภท 2 วัตถุออกฤทธิ์ที่ใช้ในการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมี แนวโน้ม ในการนำไปใช้ในทางที่ผิดสูง

3) ประเภท 3 วัตถุออกฤทธิ์ที่ใช้ในการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมี แนวโน้มในการนำไปใช้ในทางที่ผิด

4) ประเภท 4 วัตถุออกฤทธิ์ที่ใช้ในการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมี แนวโน้มในการนำไปใช้ในทางที่ผิดน้อยกว่าประเภท 3

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย” ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวความคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (เฉพาะด้านความมั่นคง)
- 2.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564
- 2.3 นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล
- 2.4 บริบทอำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย
- 2.5 งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

Talcott Parsons นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันผู้มีชื่อเสียง ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ บทบาท (Role) ไว้ในหนังสือ The Social System (1951) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ในบริบทของโครงสร้างทางสังคมอย่างมาก

แนวคิดหลัก Parsons อธิบายว่า “บทบาท” (Role) คือรูปแบบของพฤติกรรมที่สังคม “คาดหวัง” ให้บุคคลกระทำตามสถานภาพ (Status) ที่ตนดำรงอยู่โดยเฉพาะในระบบสังคม (social system) ที่ประกอบด้วยโครงสร้าง (structures) และหน้าที่ (functions) ต่าง ๆ

องค์ประกอบของบทบาทในระบบสังคม

1. สถานภาพ (Status) คือ ตำแหน่งหรือบทบาททางสังคมที่บุคคลได้รับ เช่น ครู นักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ซึ่งแต่ละสถานภาพจะกำหนดบทบาทให้บุคคลนั้นต้องปฏิบัติ
2. บทบาท (Role) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกตามความคาดหวังของสังคม อันเป็นผลจากสถานภาพที่บุคคลครอบครองอยู่ เช่น ผู้ใหญ่บ้านต้องปฏิบัติหน้าที่ดูแลความสงบในหมู่บ้าน
3. บรรทัดฐาน (Norms) และ ค่านิยม (Values) เป็นเกณฑ์ควบคุมการแสดงบทบาท โดยสังคมจะกำหนดว่าพฤติกรรมใด “เหมาะสม” หรือ “ไม่เหมาะสม” กับบทบาทนั้น ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับระบบสังคม Parsons มองว่าสังคมคือระบบที่มีโครงสร้างซับซ้อน โดย แต่ละบุคคลมีหน้าที่แสดงบทบาทให้สอดคล้องกับค่านิยมของระบบนั้น (value system) หากบุคคลแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม ระบบสังคมก็จะดำรงอยู่อย่างสมดุล แต่หากมีการแสดงบทบาทที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม จะก่อให้เกิดภาวะที่เรียกว่า “ความคลาดเคลื่อนทางบทบาท” (Role Conflict) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของระบบโดยรวม

บทบาทในมุมมองฟังก์ชันนิยม (Functionalism) Parsons เป็นนักคิดในสาย ฟังก์ชันนิยม (Functionalist) เขาเชื่อว่า บทบาททางสังคมคือกลไกที่ทำให้ระบบสังคมดำเนินไปได้อย่างมีระเบียบและเสถียรภาพ โดยมีหลักการ 2 ประการสำคัญ คือ:

1. สังคมดำรงอยู่ได้ เพราะสมาชิกแสดงบทบาทตามความคาดหวังที่สังคมวางไว้
2. การบูรณาการ (integration) และการควบคุม (control) พฤติกรรมผ่านบทบาท จะช่วยลดความเสี่ยงความขัดแย้งและรักษาสมดุล

Robert K. Merton นักสังคมวิทยาคนสำคัญของศตวรรษที่ 20 ผู้พัฒนาแนวคิด "บทบาท" ให้มีมิติที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะในด้านการทำหน้าที่ของบุคคลในสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง "สถานภาพ" (Status) และ "ความคาดหวังทางสังคม" (Social Expectations)

Merton ให้ความหมายว่า "บทบาท" (Role) คือ พฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากสถานภาพทางสังคมที่บุคคลครอบครอง (Role is the expected behavior attached to a given status) เขาเชื่อว่า สถานภาพหนึ่ง (เช่น ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ)

สามารถมีบทบาทได้หลายบทบาท (Multiple Roles) ซึ่งเป็นผลจากความหลากหลายของหน้าที่ ความคาดหวัง และความสัมพันธ์ที่บุคคลมีในแต่ละบริบท

องค์ประกอบสำคัญในแนวคิดของ Merton

1. บทบาท (Role) และสถานภาพ (Status)

สถานภาพ (Status): คือตำแหน่งในโครงสร้างทางสังคม เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บทบาท (Role): คือ พฤติกรรมที่สังคมคาดหวังจากสถานภาพนั้น เช่น การประสานงานชุมชน การป้องกันปัญหาเสียดิต Merton เห็นว่า บทบาทเป็นสิ่งที่แนบท้ายมากับสถานภาพ และเป็นสิ่งที่บุคคลต้องแสดงออกให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม

2. บทบาทซ้อนทับ (Multiple Roles) Merton เสนอว่า บุคคลหนึ่งอาจมีหลายสถานภาพ และแต่ละสถานภาพมีหลายบทบาท เช่น ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง อาจเป็น "ผู้นำชุมชน" "หัวหน้าครอบครัว" "สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล"

การมีบทบาทหลายอย่างพร้อมกันนี้ เรียกว่า "บทบาทหลายสถานะ" (Multiple Role Performance)

3. ภาวะตึงเครียดของบทบาท (Role Strain)

เมื่อบุคคลต้องแสดงหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน เช่น ต้องไปประชุมงานราชการพร้อมกับต้องดูแลครอบครัว อาจทำให้เกิดแรงกดดันหรือความตึงเครียดจากความขัดแย้งภายในตนเอง ซึ่งเรียกว่า "ภาวะตึงเครียดของบทบาท" (Role Strain) ซึ่งแตกต่างจาก Role Conflict ของ Parsons ที่หมายถึงความขัดแย้ง "ระหว่างบทบาท" ที่ต่างกัน

4. ความคาดหวังทางสังคม (Social Expectations) Merton ย้ำว่าแต่ละบทบาทจะมาพร้อมกับ "พฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง" หากบุคคลไม่สามารถแสดงบทบาทได้ตามความคาดหวังเหล่านี้ อาจทำให้เกิดการประเมินจากสังคม เช่น ถูกวิจารณ์หรือไม่ยอมรับ

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของ Carter V. Good

Carter V. Good เป็นผู้เขียน Dictionary of Education ซึ่งได้นิยาม "บทบาท" (Role) ไว้อย่างกระชับและชัดเจนในเชิงการศึกษาและพฤติกรรมมนุษย์ในระบบสังคม

แนวคิดหลัก "บทบาท" (Role) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังให้บุคคลแสดงออกตามสถานภาพหรือหน้าที่ของตนในโครงสร้างทางสังคม (A pattern of behavior expected of an individual who occupies a given position in a social system.) Good มอง

ว่าบทบาทเป็น ผลลัพธ์ของข้อตกลงทางสังคม (Social Agreement) ซึ่งจะช่วยควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้เหมาะสมตามสถานภาพ เช่น ครูควรสอน นักเรียนควรเรียน กำนันควรดูแลความเรียบร้อยของหมู่บ้านองค์ประกอบสำคัญ

บทบาทมีลักษณะ แขนงกับตำแหน่งหรือสถานภาพ บุคคลควรปฏิบัติตามที่สังคมกำหนดไว้ มิฉะนั้นจะเกิดการเบี่ยงเบนหรือไม่ยอมรับจากสังคม การแสดงบทบาทถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของ Stephen L. Guskin

Stephen L. Guskin เป็นนักวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์และการบริหารการศึกษา ผู้ให้ความสำคัญกับมิติทางจิตวิทยาและพลวัตของบทบาทในสังคม

แนวคิดหลัก บทบาทคือ พฤติกรรมที่เกิดจากสถานภาพ และ ข้อตกลงของสังคม (Social Consensus) ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้บทบาทผ่าน กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และ แรงกดดันจากความคาดหวังรอบด้าน

Guskin เน้นว่า บทบาท ไม่ใช่สิ่งตายตัว แต่เป็นสิ่งที่ “เรียนรู้ได้” และ “ปรับเปลี่ยนได้” ตาม บริบท สถานการณ์ หรือประสบการณ์

องค์ประกอบสำคัญ

1. บทบาทถูกกำหนดโดยความคาดหวังของสังคม
2. บุคคล จะเรียนรู้บทบาท ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การเลียนแบบ การขัดเกลา การฝึกฝน
3. บทบาทสามารถ เปลี่ยนแปลง (Dynamic) ได้ตามสถานการณ์ เช่น ผู้ใหญ่บ้านอาจต้องแสดงบทบาทผู้นำในบางสถานการณ์ และบทบาทผู้รับฟังในบางกรณี
4. บทบาทจริงที่แสดงออก (Actual Role Behavior) อาจ แตกต่างจากบทบาทที่คาดหวัง (Expected Role)

ความหมายของบทบาท

ความหมายและคำนิยามของบทบาท ได้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายของบทบาท ไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 602) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำตามบท การร่ำตามบท การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น

ปราชญา กล้าผจญ (2550: 34) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่ง หรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น

นันทิศา จันทรศิริ (2553: 11) บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกตามความคิดหรือความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อองค์กรหรือเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่งตามสิทธิหน้าที่และสถานภาพที่สังคมกำหนดให้ ตามการรับรู้ของสมาชิกและสังคมนั้น ๆ

พลสุข สังข์รุ่ง (2554: 9) บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่จะต้องปฏิบัติตามโดยถูกกำหนดด้วยตำแหน่ง ใ้บุคคลต้องกระทำตามสิทธิ อำนาจหน้าที่ที่ดำรงอยู่ ซึ่งพฤติกรรมที่จะต้องปฏิบัติจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานภาพของแต่ละบุคคลและชนิดของสังคมนั้น

วินิจ เกตุขำ (2555: 79) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังของสมาชิกกลุ่มในองค์กรหรือในหน่วยงาน จะต้องมียรายละเอียดของงานเป็นตัวกำหนดบทบาทของบุคคล ในการทำงาน คนงานทุกคน จะต้องอ่านหรือศึกษารายละเอียดงานซึ่งจะไม่ครอบคลุมถึงงานในหน้าที่ทุกอย่าง แต่จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นใ้บุคคลได้รับรู้ว่า ควรจะแสดงบทบาทอย่างไรหรือจะต้องทำงานอะไรบ้าง

ทัศนีย์ ฉ่ำพิรุณ (2554: 11) บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ถูกกำหนด หรือที่ ถูกคาดหวังจากสังคมและเมื่อบุคคลใด ๆ ก็ตามประพฤติปฏิบัติออกนอกกลุ่มนอกทางจากที่สังคม กำหนดหรือคาดหวังจากบุคคลนั้น ๆ ก็หมายถึงว่าอาจถูกเปลี่ยนตัวหรือไม่ให้แสดงบทบาทนั้นอีก เลย เพราะไม่ปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดหรืออาจเป็นเพราะการแสดงบทบาทไม่ตรงตาม สถานภาพของตนเองนั้นนำมาซึ่งปัญหาใ้กับตนเองครอบครัวและสังคมนั่นเอง

รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ (2550: 66) ได้ให้คำจำกัดความของบทบาทไว้ว่าเป็นแบบแผนของ ความต้องการ เป้าหมายของความเชื่อ ความรู้สึก ทัศนคติ คุณค่าและการกระทำที่สมาชิกในสังคม คาดหวังว่าควรจะไปตามลักษณะของชนิดตำแหน่งที่มีอยู่หรืออาจกล่าวได้สั้น ๆ ว่าบทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ ในสถานภาพนั้นควรจะประพฤติหรือปฏิบัติ เช่น บทบาทของ พ่อ ก็คือทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกใ้เป็นคนดีรู้จักทำมาหากิน เป็นต้น สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึงการ แสดงออกหรือการทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวังใ้เขาทำ ภายใต้สถานการณ์ ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน

2. ประเภทของบทบาท

นักวิชาการได้จำแนกบทบาทออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 เบอร์โล (Berlo. 1996: 29 ; อ้างอิงใน ชีวรุฒิ เสนาคำ. 2549: 192) ได้ใ้แนวคิด เกี่ยวกับลักษณะของบทบาทไว้ดังนี้

1) บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็น ระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2) บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่อ อยู่ในบทบาทนั้น ๆ

3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่น ว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอย่างไร

2.2 โคเฮิน (Cohen. 1979 : 36 , อ้างอิงใน ปรีดีธาดา กัลป์ยาศิริ. 2541: 42) อธิบายเกี่ยวกับ ลักษณะของบทบาทไว้ว่า การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงใ้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใด บทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่าเป็นบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่คาดหวังโดยผู้อื่น เรายังคงยอมรับว่าจะต้องปฏิบัติไปตามบทบาทที่สังคม กำหนดไว้ใ้ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีที่บุคคลได้แสดงออกมาจริงตาม ตำแหน่งของเขาความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นอาจมาจาก

- 1) บุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการ
- 2) ความไม่เห็นด้วย หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด
- 3) บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นักวิชาการได้จำแนกบทบาทออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีตัวบทกฎหมาย ระเบียบกำหนดให้กระทำการกิจกรรมในตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2552: 9-10 ; อ้างอิงมาจาก Broom and Selznick. 1973: 34)

2) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง ซึ่งจะขึ้นกับการสังเคราะห์จาก ความเชื่อ ความหวัง การรับรู้ และประสบการณ์ของผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งทั้งยังต้องพิจารณาถึงความกดดัน ขัดจำกัด และโอกาสในแต่ละสังคมในระยเวลานั้น ๆ ได้ (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2552: 9-10)

3) บทบาทที่ควรปฏิบัติ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งเชื่อและหวังว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่ยังไม่ได้กระทำซึ่งอาจจะไม่เหมือนบทบาทในอุดมคติ (ไม่มีอยู่ในระเบียบ, กฎหมาย) บทบาทที่กระทำจริง นอกจากนี้บทบาทที่ควรกระทำยังขึ้นกับความแตกต่างขององค์กร ความนึกคิด ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้ดำรงตำแหน่งของแต่ละคนด้วย (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2552: 9-10) เป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้ทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง ดังนั้นเมื่ออยู่ในตำแหน่งปฏิบัติบทบาทโดยแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ผู้ที่ได้พบเห็นอาจรับรู้พฤติกรรมหรือบทบาทนั้นในทางที่แตกต่างกันไป และอาจแตกต่างไปจากบทบาทตามความคิดของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งด้วย

4) บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Role) หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่มหรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ เช่น ข้อกำหนดที่ว่า พ่อ แม่ ต้องอบรมเลี้ยงดูลูก ๆ ข้าราชการต้องปฏิบัติตามคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

5) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Role) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่น (ผู้เกี่ยวข้อง) คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ บทบาทที่ผู้รับการคาดหวังอาจจะไม่ตรงกับบทบาทที่กำหนดก็ได้ เพราะบางคนอาจมีการคาดหวังมาก หรือน้อยกว่าข้อกำหนดที่ตนได้รับทราบ

6) บทบาทตามอุดมคติของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Role) หมายถึงรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด และเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่เช่น ผู้บังคับบัญชา คิดว่าตนมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแต่ไม่ต้องใส่ใจปัญหาของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่งอาจจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดและอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับบทบาทที่ผู้รับคาดหวัง

7) บทบาทที่เป็นจริง (Enacted Role) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง แต่ก็อาจมีกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้อื่น ทั้งที่บทบาทนี้ไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของตนก็ได้ (สงวนศรี วิรัชชัย, 2552: 23-24)

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท (Role Theory)

พงษ์ศักดิ์ มุกตาม่วง (2565: 16) ได้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ดังนี้

1) ทฤษฎีของ Linton (Ralph Linton's Role Theory) กล่าวว่าบทบาทหมายถึง ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นตัวกำหนดบทบาทเช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็น ตัวอย่างแก่ลูกศิษย์

2) ทฤษฎีของ Nadel (Nadel's Role Theory) กล่าวว่าบทบาท คือ ส่วนประกอบ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้เป็นครูต้องสอน หนังสือ และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายเช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาโดยกำหนดเป็นสมการ ได้ ดังนี้

$P = f(a, b, c, n)$ กำหนดให้

P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลาย ๆ ส่วนอย่างน้อย 3 ส่วนขึ้นไป จนถึง n ส่วน

3) ทฤษฎีของ Homan (Homan's Role Theory) กล่าวว่าบทบาทของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะตำแหน่ง เป็นครูตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบด้วย

4) ทฤษฎีของ Parson (Parson's Role Theory) กล่าวว่าบทบาทเป็นความสำคัญ ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดง บทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

5) ทฤษฎีของ Merton (Merton's Role Theory) กล่าวว่าบทบาทของบุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและมีบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ บทบาททางสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

6) ทฤษฎีของ Good (Good's Role Theory) กล่าวว่าบทบาท คือ แบบแผนของ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อ สังคมนั้น ๆ

7) ทฤษฎีของ Guskina (Guskina's Role Theory) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน คือ ผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการ แรกที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

จากทฤษฎีดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำของแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับสิทธิหน้าที่ทางสังคมที่ตนเองดำรงตำแหน่งหรือรับผิดชอบอยู่ซึ่งเป็นข้อตกลงของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม บทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปเสมอ ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่

4. บทบาท หน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งในราชการส่วนภูมิภาคที่มีมายาวนาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่มา บทบาท และอำนาจหน้าที่ตามยุคสมัย (กรมการปกครอง, 2556: 1) ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคง และที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เนื่องด้วยปัจจุบันได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปโดยรวดเร็ว คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ แต่โดยที่กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งและบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2457 ยังมิได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมทำให้การปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรประกอบกับอำนาจหน้าที่ยังมีความซ้ำซ้อนกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมควรที่จะได้มีการปรับปรุงกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านรวมถึงบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้สอดคล้องกับการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดหลายครั้ง แต่ไม่ได้แก้ไขในสาระสำคัญ โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขจนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง คือ

1. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486
2. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2489
3. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510
4. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 112 ลงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2515
5. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2516
6. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2525
7. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2527
8. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2532
9. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2535
10. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542
11. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551
12. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552

4) ที่มาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน กำนัน มีที่มาตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2553 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

4.1) ที่มาของกำนันในปัจจุบัน กำนัน มีที่มาจากกรณีที่ให้นายอำเภอเป็นประธานประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลคัดเลือกผู้ใหญ่บ้าน 1 คน

ขึ้นเป็นกำนัน หากมีผู้สมควรได้รับการคัดเลือกเป็นกำนัน มากกว่า 1 คนให้นายอำเภอจัดให้มีการออกเสียงลงคะแนน เมื่อผู้ใหญ่บ้านคนใดได้รับคะแนนสูงสุดให้นายอำเภอคัดเลือกผู้นั้นเป็นกำนันในกรณีที่ได้รับคะแนนเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก

4.2) ที่มาของผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน ผู้ใหญ่บ้านมีที่มาจากจากการเลือกตั้งโดยตรงจากราษฎรตามที่กฎหมายกำหนดในหมู่บ้านนั้น ๆ

4.3) ที่มาของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบลในปัจจุบัน

1) ที่มาของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีที่มาจากจากการที่ผู้ใหญ่บ้านและกำนันท้องที่ร่วมกัน พิจารณาคัดเลือกราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ

2) ที่มาของสารวัตรกำนันในปัจจุบันในตำบลหนึ่งให้มีสารวัตรสำหรับเป็นผู้ช่วยของกำนันจำนวน 2 คนโดยกำนันเป็นผู้คัดเลือกและต้องได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด

3) ที่มาของแพทย์ประจำตำบลในปัจจุบันแพทย์ประจำตำบลมีที่มาจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านประชุมพร้อมกันเลือกผู้ที่มีความรู้ในวิชาแพทย์เป็นแพทย์ประจำตำบล จำนวน 1 คน สำหรับจัดการป้องกันความเจ็บไข้ของราษฎรในตำบลนั้น โดยการแต่งตั้งแพทย์ประจำตำบลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีสัญชาติไทย และต้องแต่งตั้งจากผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในตำบลนั้น เว้นแต่ผู้ที่เป็นแพทย์ประจำตำบลที่ใกล้เคียงกันอยู่แล้ว และยอมกระทำการรวมเป็นสองตำบล ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นควรก็แต่งตั้งได้

4.4) วาระของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน กำนันมีวาระการดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

1) วาระของกำนันในปัจจุบันกำนันมีวาระการดำรงตำแหน่งจนกว่าจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์

2) วาระของผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน ผู้ใหญ่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งโดยมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี ในวันรับเลือกจนกว่าจะมีอายุครบ 60 ปี

4.5) บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน

1) บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันในปัจจุบัน กำนัน มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ที่สำคัญดังต่อไปนี้

- บรรดาการที่จะตรวจตรารักษาความปกติเรียบร้อยในตำบล คือ การที่จะว่ากล่าวราษฎรในตำบลนั้น ให้ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายก็ดี หรือการที่จะป้องกันภัยอันตรายและรักษาความสุขสำราญของราษฎรในตำบลนั้นก็ดี หรือการที่จะรับกิจสุขทุกข์ของราษฎรในตำบลนั้นขึ้นร้องเรียน ต่อผู้ว่าราชการเมือง กรมการอำเภอ และจะรับข้อราชการมาประกาศแก่ราษฎรในตำบลนั้นก็ดีหรือที่จะจัดการตามพระราชกำหนด กฎหมาย เช่น การตรวจและนำเก็บภาษีอากรในตำบลนั้นก็ดี การทั้งนี้อยู่ในหน้าที่ของกำนันผู้เป็นนายตำบล ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบลนั้น และแพทย์ประจำตำบลจะต้องช่วยกันเอาเป็นธุระจัดการให้เรียบร้อยได้ตามสมควรแก่หน้าที่

- นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวโดยเฉพาะให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกำนันให้กำนันมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้านด้วย

- กำหนดมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาณาดังต่อไปนี้

ข้อ 1 เมื่อทราบข่าวว่า มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่า ได้เกิดขึ้นในตำบลของตน ต้องแจ้งความต่อกรรมการอำเภอให้ทราบ

ข้อ 2 เมื่อทราบข่าวว่า มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่า ได้เกิดขึ้นในตำบลที่ใกล้เคียงต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลนั้นให้ทราบ

ข้อ 3 เมื่อปรากฏว่า ผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกรรมการอำเภอ

ข้อ 4 ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในตำบลนั้น เป็นหน้าที่ของกำนันที่จะจับผู้นั้นแล้วรีบส่งต่อกรรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ 5 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึดกำนันต้องจัดการให้เป็นไปตามหมาย

ข้อ 6 ถ้ามีผู้มาขออายัดตัวคนหรือสิ่งของก็ดี หรือผู้ต้องโจรกรรมจะทำกฎหมายตราสิน หรือมีผู้จะขอทำชันสูตรบาดแผลก็ดี ทั้งนี้ให้กำนันสืบสวนฟังข้อความแล้วรีบนำตัวผู้ขอและผู้ต้องอายัดและทรัพย์สินของบรรดาที่จะพาไปด้วยนั้นไปยังกรรมการอำเภอ ถ้าสิ่งของอย่างใดจะพาไปไม่ได้ ก็ให้กำนันชันสูตรให้รู้เห็น แล้วนำความไปแจ้งต่อกรรมการอำเภอในขณะนั้น

- ถ้ากำนันรู้เห็นเหตุทุกข์ร้อนของราษฎร หรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบลต้องรีบรายงานต่อกรรมการอำเภอให้ทราบ

- ถ้าเกิดจลาจลก็ดี ฆ่ากันตายก็ดี ชิงทรัพย์ก็ดี ปล้นทรัพย์ก็ดี ไฟไหม้ก็ดี หรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ๆ ในตำบลของตน หรือในตำบลที่ใกล้เคียงอันสมควรจะช่วยเหลือได้ก็ดี หรือมีผู้ร้ายจากที่อื่น มามั่วสุมในตำบลนั้นก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าลูกบ้านในตำบลนั้น บางคนจะเกี่ยวข้องเป็นโจรผู้ร้ายก็ดี เป็นหน้าที่ของกำนันจะต้องเรียกผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านในตำบลออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้ายหรือติดตามเอาของกลางคืนหรือดับไฟ หรือช่วยอย่างอื่นตามควรแก่การโดยเต็มกำลัง

- ให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุควรสงสัยว่าจะเป็นผู้ร้าย ให้ได้มีที่พักตามควร

- ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการจะต้องการคนนำทาง หรือขาดแคลนพาหนะ เสบียงอาหารลงในระหว่างทาง และจะร้องขอต่อกำนันให้ช่วยสงเคราะห์ กำนันต้องช่วยจัดหาให้ตามที่จะทำได้ ถ้าหากว่าการที่จะช่วยเหลือนั้นจะต้องออกราคาจ้างเพียงใดให้กำนันเรียกเอาแก่ผู้เดินทางนั้น

- กำนันต้องร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ อันอันอยู่ในตำบลนั้น

- กำนันต้องรักษาบัญชีสำมะโนครัว และทะเบียนบัญชีของรัฐบาลในตำบล นั้นและคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องกับบัญชีของผู้ใหญ่บ้าน

- กำนันต้องทำบัญชีสิ่งของ ซึ่งต้องภาษีอากรในแขวงนั้นยื่นต่อกรรมการอำเภอและนำราษฎรไปเสียภาษีอากรตามพระราชบัญญัติภาษีอากร

- กำหนดกระทำการตามหน้าที่ที่จะเรียกผู้ใดมาหาหรือให้ช่วยก็ได้

2) บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้
ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

(2) สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านรวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

(3) ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(4) รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของ ราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

(5) ให้การสนับสนุนส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(6) ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยกระทำให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ

(7) อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร

(8) แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัด ป้องกันภัยอันตรายอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

(9) จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

(10) ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย

(11) ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมายนอกจากนี้ ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ 1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน ต้องแจ้งความต่อนายอำเภอให้ทราบ

ข้อ 2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนั้นให้ทราบ

ข้อ 3 เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่ก็ดี หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมาย โดยให้รับสิ่งของนั้นไว้และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ 4 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ 5 ถ้ามีหมายหรือคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้น และรับส่งต่อกำนัน หรือกรรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ 6 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้น หรือให้ยึดผู้ใหญ่บ้าน ต้องจัดการให้เป็นไปตามหมายจากการพิจารณาอำนาจหน้าที่หลักของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 และตามกฎหมายอื่น ๆ ที่สำคัญพอสรุปอำนาจบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมได้ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457

- (1) อำนาจหน้าที่ในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย
- (2) หน้าที่ต้องรายงานต่อทางราชการ เช่น รายงานความเดือดร้อนของราษฎรให้ทางราชการทราบเพื่อขอความช่วยเหลือปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการ
- (3) การจัดทำทะเบียน เช่น การปรับปรุงทะเบียนท้องที่ ข้อมูลจำนวนราษฎร
- (4) การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร
- (5) การฝึกอบรมราษฎรให้รู้จักกระทำการในยามรบ
- (6) การบำรุงและส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎร
- (7) การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- (8) การอันเกี่ยวกับความอาญา เช่น อำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิด

กฎหมายส่งพนักงานเจ้าหน้าที่

ตามกฎหมายและระเบียบอื่น ๆ

- (1) ตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร เช่น ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งเกิด แจ้งตาย แจ้งย้ายที่อยู่ และส่งต่อนายทะเบียน

- (2) ตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน เช่น เป็นเจ้าพนักงานในการตรวจบัตร

- (3) ตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว เช่น ผู้ใหญ่บ้านอาจต้องไปเป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่ประสงค์จะจดทะเบียนสมรส ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

- (4) ตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ เช่น ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ไปกับเจ้าของหรือตัวแทนนำสัตว์ที่ต้องจดทะเบียนรูปพรรณไปจดทะเบียนรูปพรรณ

- (5) ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เช่น ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ให้คำรับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน

- (6) ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 เช่น ต้องนำราษฎรไปแสดงตน เพื่อคัดเลือกทหาร

(7) ตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิด หรือจัดการให้เป็นไปตามหมายจับหรือหมายค้น ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เมื่อกระทำการตามอำนาจหน้าที่ ผู้ใดดูหมิ่นหรือขัดขวางย่อมมีความผิดต่อเจ้าพนักงานจะได้รับโทษหนักขึ้น กว่าความผิดต่อบุคคลธรรมดา

3) อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบลในปัจจุบัน

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน

ก. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านเท่าที่ได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้านให้กระทำ

(2) เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านในกิจการที่ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่

ข. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน

(2) ให้นำความแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้านถ้ารู้เห็นหรือทราบเหตุการณที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย

(3) นำตัวคนจรซึ่งเข้ามาในหมู่บ้านและสงสัยว่าไม่ได้มาโดยสุจริตส่งต่อผู้ใหญ่บ้าน

(4) เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ต้องระงับเหตุปราบปราม ติดตามจับผู้ร้ายโดยเต็มกำลัง

(5) เมื่อตรวจพบหรือตามจับได้สิ่งของใดที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิด ให้นำส่งผู้ใหญ่บ้าน

(6) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ใดได้กระทำความผิดและกำลังจะหลบหนีให้ควบคุมตัวส่งผู้ใหญ่บ้าน

(7) ตามคำสั่งของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสั่งการโดยชอบด้วย

ค. กฎหมาย (2) บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสารวัตรกำนันในปัจจุบัน สารวัตรกำนันมีหน้าที่ช่วยงานกำนันในตำบลนั้น ๆ โดยกำนันมีอำนาจเปลี่ยนสารวัตรได้

(3) บทบาทและอำนาจหน้าที่ของแพทย์ประจำตำบลในปัจจุบันแพทย์ประจำตำบล มีหน้าที่ดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

1) ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำงานและจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล

2) คอยสังเกตตรวจตราความไข้เจ็บที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้น และตำบลที่ใกล้เคียง ถ้าเกิดโรคภัยร้ายแรง เช่น อหิวาตกโรคกัฏี กาฬโรคกัฏี ไช้ทรพิษกัฏี ต้องคิดป้องกัน ด้วยการแนะนำกำนันผู้ใหญ่บ้านให้สั่งราษฎรให้จัดการป้องกันโรค เช่น ทำความสะอาดเป็นต้น และแพทย์ประจำตำบลต้องเที่ยวตรวจตราชี้แจงแก่ราษฎรด้วย

3) การป้องกันโรคภัยในตำบลนั้น เช่น ป้องกันไข้ทรพิษก็ดีที่จะมี
ยาแก้โรคไว้สำหรับตำบล ดูแลอย่าให้ในตำบลนั้นมีสิ่งโสโครกอันเป็นเชื้อโรค การเหล่านี้อยู่ในหน้าที่
แพทย์ประจำตำบล จะต้องคิดอ่านกับแพทย์ประจำเมือง และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นให้สำเร็จ
ตลอดไป

4) หากโรคภัยร้ายแรง เช่น อหิวาตกโรค กาฬโรค ไข้ทรพิษโรค
ระบาด ปศุสัตว์ เกิดขึ้นในตำบลนั้น แพทย์ประจำตำบลต้องรับรายงานยังกรมการอำเภอ ให้ทราบโดย
ทันทีและต่อไปจนกว่าจะสงบโรคการเปลี่ยนแปลงที่มา อำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมาย ปัจจุบันจากการที่พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.
2551 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขมาหลายครั้ง ซึ่งสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมาย
เกี่ยวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเด็นที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง และบทบาทและอำนาจหน้าที่
ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่มาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

1.1 การเปลี่ยนแปลงที่มาของกำนัน ตำแหน่งกำนันมีการเปลี่ยนแปลงที่มา
ดังต่อไปนี้

1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 กำหนดให้
กำนันได้รับการเลือกโดยให้ผู้ใหญ่บ้านทั้งหมดในตำบลนั้น เลือกกันเองโดยเสียงข้างมาก

2) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486 ให้
กรมการอำเภอตั้งคณะกรรมการโดยนายอำเภอเป็นประธาน มีหน้าที่สอบสวนคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านใน
ตำบลเพื่อเป็นกำนัน

3) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2489 ให้กรมการ
อำเภอเป็นประธาน ประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งเป็นกำนัน

4) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 364 กำหนดให้นายอำเภอจัดให้มีการ
เลือกกำนัน โดยรับสมัครจากผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น โดยคะแนนเสียงส่วนมากของราษฎรหากมี
คะแนนเสียงเท่ากัน ให้จับฉลาก

5) สมัยที่มีการแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 เลือกตั้งโดยคะแนนเสียงส่วนมากของราษฎร

6) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551
กำหนดการเลือกกำนันโดยให้นายอำเภอเป็นประธานประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เพื่อปรึกษาหารือ
คัดเลือกผู้ใหญ่บ้าน คนหนึ่งในตำบลนั้นเป็นกำนัน เมื่อผู้ใหญ่บ้านที่มาประชุมเห็นชอบคัดเลือกผู้ใด
แล้วให้นายอำเภอคัดเลือกผู้นั้นเป็นกำนัน ในกรณีที่มีผู้สมควรได้รับการคัดเลือกเป็นกำนันมากกว่า
หนึ่งคนให้นายอำเภอจัดให้มีการออกเสียงลงคะแนนเมื่อผู้ใหญ่บ้านคนใดได้รับคะแนนสูงสุดให้
นายอำเภอคัดเลือกผู้นั้นเป็นกำนัน ในกรณีที่ได้รับคะแนน เท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก การลงคะแนนต้อง
เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้กระทำโดยวิธีลับ

1.2 การเปลี่ยนแปลงที่มาของผู้ใหญ่บ้านตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมีการเปลี่ยนแปลง
ที่มามีดังต่อไปนี้

1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 กำหนดให้ราษฎรชายหญิงซึ่งตั้งบ้านเรือน หรือจอดเรือแพประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ประชุมกันเลือกเจ้าบ้านผู้เป็นที่นับถือของตนเป็นผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน โดยใช้เสียงข้างมากโดยวิธีเปิดเผยหรือวิธีลับ

2) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 กำหนดการเลือกผู้ใหญ่บ้านโดยราษฎรที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดโดยวิธีลับ

2. การเปลี่ยนแปลงวาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2.1 การเปลี่ยนแปลงวาระการดำรงตำแหน่งของกำนันวาระการดำรงตำแหน่งของกำนันมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 กำหนดให้กำนันมีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต

2) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ และมีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ ดังนั้น เมื่อกฎหมายกำหนดให้กำนันต้องดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย ส่งผลให้กำนันต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะและมีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์

3) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 364 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ ดังนั้นเมื่อกฎหมายกำหนดให้กำนันต้องดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย ส่งผลให้กำนันต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์

4) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี นับแต่วันที่ราษฎรเลือก ดังนั้นเมื่อกฎหมายกำหนดให้กำนันต้องดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย ส่งผลให้กำนันมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปี

5) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งจนกว่าจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ดังนั้นเมื่อกฎหมายกำหนดให้กำนันต้องดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย ส่งผลให้กำนันต้องดำรงตำแหน่งถึงอายุครบหกสิบปี

2.2 การเปลี่ยนแปลงวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต

2) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ และมีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์

3) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 364 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์

4) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งคราวละห้าปีนับแต่วันที่ราษฎรเลือก

5) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่ง เมื่อมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
อำนาจหน้าที่ในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย (กรมการปกครอง, 2555: 24) ได้แก่

- เป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตน
- การตรวจตรา ดูแล รักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้าน
- การป้องกันและระงับทุกข์ภัยที่เกิดขึ้นแก่ราษฎร
- ควบคุม ดูแล แนะนำ ตักเตือนราษฎรให้ปฏิบัติตามกฎหมาย
- กระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรการรายงานต่อทางราชการ ได้แก่
- การรายงานความเดือดร้อนของราษฎรให้ทางราชการทราบเพื่อขอรับ

ความช่วยเหลือ

- รายงานเหตุผิดปกติ หรือบุคคลต้องสงสัย หรือคนแปลกหน้าซึ่งเข้ามา
ในตำบล หมู่บ้านต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

- ปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อทางราชการการนำ
ข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ได้แก่

- ประชุมราษฎรเพื่อชี้แจงข้อราชการ
- แจ้งราษฎรให้ทราบถึง นโยบายหรือข้อสั่งการของรัฐบาล กระทรวง
ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของราษฎรการจัดทำทะเบียน ได้แก่

- จัดทำ เก็บรักษา และปรับปรุงทะเบียนท้องที่ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน
ทางการปกครองให้เป็นปัจจุบัน เช่น ข้อมูลจำนวนราษฎร จำนวนครัวเรือน แหล่งน้ำ ฯลฯ กิจการสาธารณ
ประโยชน์ ได้แก่

- ตรวจตราจัดการรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณะประโยชน์ในตำบลหมู่บ้านของตน
- ขอความร่วมมือให้ราษฎรช่วยเหลือในการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัด
ป้องกันอันตรายสาธารณะ และเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ ส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎรการป้องกัน
โรคติดต่อ ได้แก่
- จัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดซึ่งเกิดหรือที่จะเกิดขึ้นไม่ให้ลุกลาม

ต่อไป

- สังเกต ตรวจตราความเจ็บไข้ที่เกิดแก่ราษฎร และจัดการป้องกันรักษา
จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ได้แก่

- จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยด้วยสัญลักษณ์
- ดูแลราษฎรไม่ให้ปล่อยบ้านเรือนชำรุด รุงรัง หรือปล่อยให้โสโครกโสรม
- แจ้งข่าวการกระทำผิดกฎหมายต่อทางราชการ
- หากการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้าน ช่างเคียงให้แจ้ง

กำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบล หมู่บ้านนั้นทราบ

- จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายส่งพนักงานเจ้าหน้าที่
- ให้ความร่วมมือจัดการให้เป็นไปตามหมายของทางราชการ

สรุป พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือ นายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ในการ อำนาจความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน สร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านรวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีใน ท้องที่ ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้าน ในการติดต่อหรือรับบริการกับภาครัฐ รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้านแจ้งต่อ ภาครัฐ เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือให้การสนับสนุน ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติ หน้าที่หรือการให้บริการของภาครัฐ ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย โดย ผู้ใหญ่บ้านจะต้องทำเป็นตัวอย่างแก่ราษฎรด้วย อบรมและชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ ความเข้าใจในข้อ ราชการและกฎหมาย ในการนี้สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควรแจ้งให้ราษฎรให้ความ ช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์ เพื่อบำบัดป้องกันอันตรายสาธารณะ อันมาโดยฉุกเฉิน รวมทั้งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยจัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็น ประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือ

ทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันและนายอำเภอ ทราบ และปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนภาครัฐ ผู้ว่าราชการ จังหวัดหรือนายอำเภอมอบหมาย ในการวิจัย บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายา เสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการ ดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวคิดของคณะกรรมการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2559, หน้า 3) มาประยุกต์ บูรณาการ และกำหนดเป็นกรอบ แนวคิดในการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยบทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่ได้ แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงรายเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย สามารถแบ่ง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ 4 ด้าน 1) บทบาทด้านการป้องกัน 2) บทบาทด้านการบำบัด 3) บทบาทด้านการปราบปราม 4) บทบาทด้านการบูรณาการ

2.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน) เฉพาะที่เกี่ยวข้อง

1. คำจำกัดความที่เกี่ยวข้อง

“ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมี พืช หรือวัตถุนิติใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพแล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับมีอาการถอนยา เมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลาและสุขภาพโดยทั่วไป จะทรุดโทรมลง กับให้รวมถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงยา สามัญประจำบ้านบางตำรับที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ตามกฎหมายว่าด้วยยา

“วัตถุออกฤทธิ์” หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์

“สารระเหย” หมายความว่า สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์ที่อาจนำไปใช้เพื่อสนองความต้องการของร่างกายหรือจิตใจซึ่งทำให้สุขภาพโดยทั่วไปทรุดโทรมลง

“ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้

“ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า ความผิดเกี่ยวกับการผลิตนำเข้าส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด เว้นแต่มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพและให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้งและไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่นหรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป และสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร “จำหน่าย” หมายความว่า ขาย แลกเปลี่ยน จำย แจก หรือให้โดยมีสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์อย่างอื่น และให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่าย

“นำผ่าน” หมายความว่า นำหรือส่งผ่านราชอาณาจักร แต่ไม่รวมถึงการนำเข้าหรือส่งยาเสพติดผ่านราชอาณาจักร โดยมีได้มีการขนถ่ายออกจากอากาศยานที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศ

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายโดยรู้ว่าเป็นยาเสพติดไม่ว่าด้วยวิธีใด

“คณะกรรมการ ป.ป.ส.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“สำนักงาน ป.ป.ส.” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“เลขาธิการ ป.ป.ส.” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“สำนักงาน อย.” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

“เลขาธิการ อย.” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

“เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.” หมายความว่า ผู้ซึ่งเลขาธิการ ป.ป.ส. แต่งตั้งโดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ป.ป.ส. หรือจากคณะกรรมการที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. มอบหมายเพื่อปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายนี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติดตามภาคนี้

ความหมายของ “ยาเสพติด” ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564 ของประเทศไทย คือ สารหรือวัตถุที่เมื่อใช้แล้วทำให้เกิดการติดและมีผลกระทบต่อระบบประสาทและจิตใจของผู้ใช้ โดยสามารถทำให้ผู้ใช้เกิดการพึ่งพิงทางกายและจิตใจ สามารถแบ่งประเภทของยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ ตาม มาตรา 29 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin) ยาบ้า ยาเคตามีน
- 2) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟิน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) หรือฝิ่นยา (Medicinal Opium)
- 3) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดประกาศกำหนด
- 4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติก แอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride)
- 5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น พืชฝิ่นการระบุชื่อยาเสพติดให้โทษว่ายาเสพติดให้โทษชื่อใดอยู่ในประเภทใดตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (4) และ (5) และการเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อหรือประเภทยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ประกาศกำหนดเพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า “ฝิ่นยา (Medicinal Opium)” หมายความว่า ฝิ่นที่ได้ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งโดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา

ทั้งนี้ ใน มาตรา 30 วัตถุออกฤทธิ์แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

- 1) ประเภท 1 วัตถุออกฤทธิ์ที่ไม่ใช้ในทางการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมีแนวโน้มในการนำไปใช้ในทางที่ผิดสูง
- 2) ประเภท 2 วัตถุออกฤทธิ์ที่ใช้ในทางการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมีแนวโน้มในการนำไปใช้ในทางที่ผิดสูง
- 3) ประเภท 3 วัตถุออกฤทธิ์ที่ใช้ในทางการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมีแนวโน้มในการนำไปใช้ในทางที่ผิด
- 4) ประเภท 4 วัตถุออกฤทธิ์ที่ใช้ในทางการแพทย์ และอาจก่อให้เกิดการนำไปใช้หรือมีแนวโน้มในการนำไปใช้ในทางที่ผิดน้อยกว่าประเภท 3

2. การอนุญาตเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์

1) ส่วนที่ 1 ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ซึ่งไม่ต้องขออนุญาต ตามมาตรา 32 การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์เพื่อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม หรือผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ หรือสาธารณสุขอื่น หรือเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐหรือสภาวิชาชีพไทย ไม่ต้องขออนุญาต ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ควบคุมยาเสพติดประกาศกำหนด และ มาตรา 33 การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ในกรณีดังต่อไปนี้ ไม่ต้องขออนุญาต

(1) การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ไว้ในครอบครองไม่เกินปริมาณเท่าที่จำเป็นสำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัวตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา หรือผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งสำหรับใช้ในการบำบัดหรือป้องกันโรคสำหรับสัตว์ที่ให้การรักษานั้น

(2) การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ไว้ในครอบครองในปริมาณเท่าที่จำเป็นต้องใช้ประจำในการปฐมพยาบาลหรือในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ในยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศซึ่งไม่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักร โดยให้ได้รับการยกเว้นจากมาตรการควบคุมสำหรับการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน ทั้งนี้ ผู้ควบคุมยานพาหนะดังกล่าวต้องจัดให้มีการป้องกันตามสมควรเพื่อมิให้ยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์สูญหายหรือมีการนำเอาไปใช้โดยมิชอบ

(3) การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์สำหรับกิจการของผู้รับอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ประเภทนั้น ๆ

(4) การมีไว้ในครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 ตามหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือสภาวิชาชีพ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

(5) การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ไว้ในครอบครองไม่เกินปริมาณที่จำเป็นสำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา

3. บทกำหนดโทษเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย มีไว้ในครอบครอง หรือนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์

มาตรา 145 ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 90 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท

(1) การกระทำเพื่อการค้า

(2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน

(3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี

(4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด หรือสถานที่ราชการ

(5) การกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(6) การกระทำโดยมีอาวุธหรือใช้อาวุธ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

(1) การกระทำโดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม
 (2) การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป
 มาตรา 146 ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ
 ในประเภท 2 หรือประเภท 4 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 91 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับ
 ไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเฉพาะยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 เป็นการกระทำ
 ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสน
 บาท

(1) การกระทำเพื่อการค้า
 (2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน
 (3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี
 (4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด
 หรือสถานที่ราชการ

(5) การกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย
 (6) การกระทำโดยมีอาวุธหรือใช้อาวุธ
 มาตรา 147 ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 อัน
 เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 92 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา 148 ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ
 ในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 93 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท
 ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี
 ถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

(1) การกระทำเพื่อการค้า
 (2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน
 (3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี
 (4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด
 หรือสถานที่ราชการ

(5) การกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย
 (6) การกระทำโดยมีอาวุธหรือใช้อาวุธ
 มาตรา 149 ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุออกฤทธิ์อัน
 เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 94 ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

(1) วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท
 (2) วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท
 (3) วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับ
 ไม่เกินห้าแสนบาท ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเฉพาะวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือ
 ประเภท 2 เป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่ง
 แสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

- (1) การกระทำเพื่อการค้า
- (2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน
- (3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี
- (4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด หรือสถานที่ราชการ

(5) การกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(6) การกระทำโดยมีอาวุธหรือใช้อาวุธ

ผู้ใดนำผ่านซึ่งวัตถุออกฤทธิ์โดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 94 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา 150 ผู้รับอนุญาตผู้ใดดำเนินการผลิตหรือจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ในระหว่างที่เภสัชกรมิได้อยู่ประจำควบคุมกิจการ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 95 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา 151 ผู้ใดจำหน่ายวัตถุออกฤทธิ์ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปหรือจำหน่ายวัตถุออกฤทธิ์และยารวมกันหลายขนาน โดยจัดเป็นชุดไว้ล่วงหน้า เพื่อประโยชน์ทางการค้าอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 96 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 152 ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายนี้ที่มีโทษจำคุกและปรับให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ โดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดถ้าศาลเห็นว่าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งของผู้ใดเมื่อได้พิเคราะห์ถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว กรณีมีเหตุอันสมควรเป็นการเฉพาะรายศาลจะลงโทษจำคุกหรือปรับน้อยกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

มาตรา 153 ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งเป็นผู้จับกุม หรือพนักงานสอบสวนในคดีนั้น เมื่อพนักงานอัยการระบุในคำฟ้องหรือยื่นคำร้องต่อศาล ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้เคยให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามวรรคหนึ่ง ถ้าพนักงานอัยการไม่ระบุในคำฟ้องหรือยื่นคำร้องต่อศาล ผู้กระทำความผิดนั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรานี้ได้

4. บทกำหนดโทษสำหรับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา 178 กรรมการ อนุกรรมการ หรือสมาชิกของคณะทำงานตามประมวลกฎหมายนี้ เลขาธิการ ป.ป.ส. รองเลขาธิการ ป.ป.ส. เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายนี้ ผู้ใดกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเสียเอง ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 179 กรรมการ อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายนี้ หรือเจ้าพนักงานหรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิด

ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 180 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหาร หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าพนักงาน หรือกรรมการองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญผู้ใดกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

2.3 นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล

ปัญหายาเสพติดเป็นวาระสำคัญของชาติ ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนความทุกข์ยากของประชาชนและศักยภาพการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยกลไกของ “ประชารัฐ” ในระดับพื้นที่ ได้แก่ อำเภอ/เขต ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเป็นศูนย์กลางบูรณาการมาตรการทุกด้านให้เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน และนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บังเกิดผล ภายใต้การสนับสนุนของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการจัดเงื่อนไขสิทธิพลผลประโยชน์โดยดำเนินการมาตรการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559: 1) การเอาชนะยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องสลายโครงสร้างปัญหาด้วยการลดและจัดสิทธิพลผลของกลุ่มการค้ายาเสพติด เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์ ให้ประชาชนในพื้นที่มั่นใจที่จะเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาคือเป็นอันดับแรกแล้วดำเนินการมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกัน บำบัดรักษา ปราบปรามและพัฒนาเพื่อลดเงื่อนไขอย่างสอดคล้องประสานกันด้วยกลไกและกระบวนการ “ประชารัฐ” โดยหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ควบคู่กับกำลังภาคประชาชนที่จะรักษาพื้นที่ต่อเนื่องในระยะต่อไปด้วยหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติดจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวกับขบวนการยาเสพติดทั้งจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและผลประโยชน์ชักนำให้ละเลิกพฤติกรรม ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559: 3)

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559: 2)

1. หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรีให้ทุกส่วนราชการหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

1.1 การแก้ไขปัญหายาในระดับพื้นที่ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ดำเนินการบนหลักการทำงานเชิงรุก โดยให้ผู้ปฏิบัติทุกระดับในสังกัดเข้าใจปัญหาที่แท้จริง และลงพื้นที่เป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงานของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหายาและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งต้องติดตาม ประเมินผลและรายงานความคืบหน้าในการทำงาน เป็นระยะ

1.2 การบูรณาการการทำงานทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ

บนหลักการความมีเอกภาพ โดยการดำเนินการหรือการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ จะต้องมีการประสานเพื่อหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ให้ความชัดเจนเพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและการบังคับใช้กฎหมายต้องมีการบูรณาการ มิใช่ต่างคนต่างถือกฎหมายของตนเองเป็นหลัก

2. คณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 ลงมติรับทราบและเห็นชอบทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยให้พิจารณาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการจัดทำแผนระยะบูรณาการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะกลไกทางกฎหมาย และ “กลไกประชารัฐ” ที่จะช่วยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งนี้ให้ สศช. เสนอกลไกดังกล่าวให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี

3. คณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการปราบปรามยาเสพติดเพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับชุมชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้นไป โดยจะขอความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคง กระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบให้รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ร่วมกับหน่วยงานฝ่ายความมั่นคงบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยให้มีการสร้างการรับรู้และดำเนินกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยง ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปรามยาเสพติด และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

4. ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 ประกอบด้วย 4 แผนได้แก่ 1) แผนการป้องกันยาเสพติด 2) แผนการบำบัดรักษาผู้เสพติด 3) แผนการปราบปรามยาเสพติด และ 4) แผนบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยแผนงานการป้องกันและสร้างการมีส่วนร่วมกลุ่มประชาชนทั่วไปเป็นส่วนหนึ่งในแผนการป้องกันยาเสพติด กำหนดเป้าหมาย สร้างกระบวนการและพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน 81,905 แห่งแผนประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2561 แผนประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 4 แผน คือแผนป้องกันยาเสพติด แผนปราบปรามยาเสพติด แผนบำบัดรักษายาเสพติดและแผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ซึ่งการดำเนินงานตามมาตรการต้องเป็นไปอย่างประสานสอดคล้องในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ อำเภอ จังหวัด ภาค และส่วนกลาง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุด คือการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีกรอบกิจกรรมหลักในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2561: 16)

1. แผนป้องกันยาเสพติดแนวทางการดำเนินงานการสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มเด็กปฐมวัย เป็นวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ ที่ต้องการสร้างเด็กและเยาวชนทุกคนให้มีภูมิคุ้มกันยาเสพติดตั้งนั้น จึงต้องมีการวางระบบการป้องกันยาเสพติดในระยะยาว มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันโดยการเสริมกระบวนการ พัฒนาทักษะสมอง เพื่อฝังรากลึกภูมิคุ้มกันให้เด็ก ให้ความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบการ

เรียนการสอนในสถานศึกษา โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กปฐมวัย ดำเนินการ ดังนี้

1.1 วางระบบการพัฒนาทักษะสมองของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ระยะยาว

1.2 ผลักดันการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัย โดยให้กระทรวงมหาดไทยขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง กระทรวงศึกษาธิการขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุม โรงเรียนที่มีการสอนระดับชั้นปฐมวัยทุกแห่ง และสำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุนคู่มือและสื่อการเรียนการสอนเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่

1.3 พัฒนา สนับสนุนครูผู้สอนและครูผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดด้วยการพัฒนาทักษะทางสมองของเด็กปฐมวัยให้ โดยให้สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย/กรุงเทพมหานคร ดำเนินการให้ครอบคลุมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง และกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการให้ครอบคลุมโรงเรียนที่มีการสอนระดับชั้นปฐมวัยครบทุกแห่ง

1.4 พัฒนา จัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัย เน้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และสอดคล้องกับวิถีท้องถิ่น

1.5 ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทาง ในการกำกับติดตามการขับเคลื่อนงานและประเมินผลความสำเร็จ

1.6 ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเมินผล การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดของเด็กปฐมวัยการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับประถมศึกษา มุ่งเน้น การสร้างภูมิคุ้มกันโดยการสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติดควบคู่ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการ ดังนี้

1) ให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวทางจัดการเรียนการสอนและ จัดหลักสูตร ในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

2) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่นักเรียนผ่านการเรียนรู้ การสอนจากครูผู้สอนและวิทยากรเพื่อสร้างความรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติด

3) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมทางเลือกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและการ สร้างคุณค่าและเป้าหมายในชีวิต โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมทางเลือกอื่น สำหรับเป็นเกราะป้องกันที่เข้มแข็งจะอยู่ร่วมกับภัยยาเสพติดได้อย่างปลอดภัย

4) ให้สถานศึกษาร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติวางแผนผลิตครูตำรวจแดร์ (D.A.R.E.) และจัดระบบการเข้าสอนให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้ครอบคลุมอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนนำรูปแบบครูตำรวจแดร์ (O.A.R.E.) เป็นต้นแบบขยายการดำเนินงานให้ กว้างขวางยิ่งขึ้นการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาโดยการ สอดแทรกการส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อการป้องกันยาเสพติดไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตร เช่น วิชาสุขศึกษาพลศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด และ

กิจกรรมทางเลือกในลักษณะกลุ่ม/ชมรม ตามความสนใจของนักเรียน และเสริมด้วยการค้นหาการรักษา และการเฝ้าระวังในสถานศึกษา โดยหน่วยงานและสถาน ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรม หรือจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้นักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมจิตอาสา การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติดในแผนการสอน ฯลฯ

(2) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมทางเลือกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและการสร้างคุณค่าและเป้าหมายในชีวิต โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมทางเลือกอื่นสำหรับเป็นเกราะป้องกันที่เข้มแข็ง ที่จะอยู่ร่วมกับภัยยาเสพติดได้อย่างปลอดภัย

(3) ให้สถานศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมของกลไก/เครือข่ายผู้ปกครองระดับโรงเรียน ระดับชั้นเรียนระดับห้องเรียน เพื่อร่วมกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียน

(4) ให้สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุน และขับเคลื่อนโครงการ TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษา

(5) ให้สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน การจัดตั้งชมรม เครือข่าย/กลุ่ม/องค์กรเยาวชน ฯลฯ ในสถานศึกษา เช่น เครือข่ายเยาวชน ศูนย์อำนวยการประสานงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคเยาวชน (ศอ.ปส.ย.) ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ และมอบบทบาทให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามความเหมาะสม

(6) ให้สถานศึกษา สํารวจ คัดกรอง นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพด้วยวิธีการที่เหมาะสม หากพบให้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือ ให้โอกาสในการศึกษาต่อตามปกติ ดังนี้

1) กลุ่มเสี่ยง ให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดค่ายหลักสูตรทักษะชีวิตรวมพลังเด็กและเยาวชน เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม ส่วนสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ให้หน่วยงานต้นสังกัดพิจารณาใช้หลักสูตรที่สอดคล้องกัน

2) กลุ่มเสพให้สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสาธารณสุขในพื้นที่ร่วมกันพิจารณาหาแนวทางบำบัดรักษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยขอให้เน้นการทำจิตสังคมบำบัดในสถานศึกษาเป็นลำดับแรกสุด ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาจัดทำ รวบรวม ข้อมูล ให้เป็นระบบ (ระบบดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา (Care And Trace Addiction in School System: CATAS) เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนระดับอาชีวศึกษาเยาวชนในสถาบันอาชีวศึกษา เป็นกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการเตรียมความพร้อมด้านทักษะอาชีพที่สามารถนำความรู้และทักษะอาชีพสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ชุมชน และสังคม เพื่อลดโอกาสในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ การมีจิตอาสา ควบคู่กิจกรรมทางเลือกตามความสนใจของผู้เรียน และเสริมด้วยการค้นหา การรักษา และการเฝ้าระวังในสถานศึกษาโดยหน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมทางเลือกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและการสร้างคุณค่า และเป้าหมายในชีวิต โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมทางเลือกอื่นสำหรับเป็นเกราะป้องกันที่เข้มแข็งที่จะอยู่ร่วมกับภัยยาเสพติดได้อย่างปลอดภัย

(2) ให้สถานศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมของกลไก/เครือข่ายนักเรียนครู ผู้ปกครอง ตำรวจ คนในชุมชน ฯลฯ เพื่อร่วมกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและรอบสถานศึกษา

(3) ให้สถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน และขับเคลื่อนโครงการ TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษา

(4) ให้สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน การจัดตั้งชมรม เครือข่าย/กลุ่ม/องค์กรเยาวชน ฯลฯ ในสถานศึกษา เช่น องค์กรวิชาชีพ เครือข่ายเยาวชน ศูนย์อำนวยการประสานงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคเยาวชน (ศอ.ปส.ย.) ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ และมอบบทบาทให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามความเหมาะสม

(5) ให้สถานศึกษา สำรวจ คัดกรอง นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพด้วยวิธีการที่เหมาะสม หากพบให้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือ และให้โอกาสในการศึกษาต่อตามปกติ ดังนี้

1) กลุ่มเสี่ยง ให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดทำหลักสูตรและจัดค่ายเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมตามความเหมาะสม

2) กลุ่มเสพให้สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสาธารณสุขในพื้นที่ ร่วมกันพิจารณาหาแนวทางบำบัดรักษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยขอให้เน้นการทำจิตสังคมบำบัด ในสถานศึกษาเป็นลำดับแรกสุด ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาจัดทำ รวบรวม ข้อมูลให้เป็นระบบ (ระบบดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา (Care And Trace Addiction in School System: CATAS) เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสภกลุ่มเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาเยาวชนในระดับอุดมศึกษา เป็นกลุ่มที่เตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้ใหญ่ และการประกอบอาชีพในอนาคต จึงมีความเกี่ยวเนื่องกับสังคมรอบนอกสถานศึกษามากขึ้น

ดังนั้น การส่งเสริมให้มีกิจกรรมจิตอาสา เพื่อสังคมและการมีส่วนร่วมในการป้องกันเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและรอบสถานศึกษาจะส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความตระหนัก มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดโอกาสในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการสร้างพลังการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยหน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/ชมรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของเครือข่ายอุดมศึกษา กลุ่ม/ชมรม นักศึกษา เช่น องค์กรนักศึกษา เครือข่ายเยาวชน ศูนย์อำนวยการประสานงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคเยาวชน (ศอ.ปส.ย.) ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน นิสิตนักศึกษาแกนนำ ฯลฯ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา

2. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการเฝ้าระวังตรวจสอบ ในโรงเรียน เพื่อมิให้มีผู้เสพ และผู้ค้ายาเสพติด

3. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดบทบาทและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไก/เครือข่ายแกนนำเยาวชน ครู ในโรงเรียนให้มีความต่อเนื่องจริงจัง

4. ให้สถาบันการศึกษาส่งเสริมสนับสนุน และขับเคลื่อนโครงการ TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษา

5. ให้สถาบันการศึกษาร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดระเบียบรอบสถานศึกษา เพื่อลดพื้นที่เสี่ยงรอบสถานศึกษาแนวคิดเปลี่ยนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นพลัง ด้วยการรณรงค์หาตัวตนให้พบ เช่น เด็กนอกสถานศึกษาที่อยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน เด็กเร่ร่อนเด็กออกเรียนกลางคัน ฯลฯ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมปรับพฤติกรรมเสี่ยง หรือให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือตามจำนวนที่ค้นพบอย่างเหมาะสม เช่น การให้การศึกษากาชาดฝึกอาชีพ ผลักดันให้เข้าถึงแหล่งจ้างงาน ฯลฯ และสนับสนุนเด็กทำกิจกรรมเพื่อสังคมผลักดันให้ชุมชน/ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการ

1. สำรวจตรวจตราพื้นที่เสี่ยง/ปัจจัยเสี่ยงการมั่วสุมของเยาวชน ในพื้นที่เป็นหูเป็นตาร่วมกัน

2. เฝ้าระวัง ติดตาม แจ้งข่าวสาร

1) กรณีเด็กยังเรียนหนังสือให้แจ้งเตือนไปยังผู้ปกครองและสถานศึกษา

2) กรณีเด็กไม่เรียนหนังสือ (ไม่จบภาคบังคับ ม. 3) ให้แจ้งเตือนไปยังผู้ปกครอง ท้องถิ่น หรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อช่วยกันหาทางผลักดันให้เด็กเข้าสู่ระบบสถานศึกษา จนจบภาคบังคับ ม.3

3) กรณีเด็กไม่ได้เรียนหนังสือ (จบภาคบังคับ ม.3 แล้ว) และไม่มียานพาหนะให้ท้องถิ่น สำรวจความต้องการ และประสานผู้ปกครองให้การดูแลปรับความคิดพฤติกรรม และช่วยเหลือตาม ความเหมาะสม เช่น ฝึกอาชีพ ฯลฯ

3. ขยาย บูรณาการการดำเนินโครงการเยาวชนอาสาต้านภัยยาเสพติดโดยให้กรมการปกครองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนการดำเนินงาน และประเมินโครงการ เพื่อ พัฒนาและต่อยอดขยายการดำเนินงาน

4. ดำเนินการตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 26/2558 เรื่อง การจัดระเบียบสังคม สถานบริการและสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการอย่าง เข้มงวดและต่อเนื่อง เพื่อป้องกันและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มผู้ที่มีโอกาส เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดการป้องกันการใช้จ่ายยาเสพติดในสถานประกอบการ จะเกี่ยวข้องกับเรื่อง การ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีภายในสถานประกอบการ และลดปัจจัยเสี่ยงของแต่ละกลุ่มอาชีพในการ เข้า ไปใช้จ่ายยาเสพติดทั้งภายในและภายนอกสถานประกอบการ การสร้างสมดุลระหว่างการทำงานกับ คุณภาพชีวิต เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่อการไปใช้จ่ายยาเสพติด ที่เกิดจากปัจจัยเสี่ยงจากการทำงานและปัจจัย เสี่ยงในชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องบูรณาการหลายหน่วยงาน โดยมีแนวทางให้กระทรวงแรงงาน ดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มแรงงานในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป ให้กระทรวงแรงงาน ดำเนินการ

1) รมรณรงค์ให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโทษพิษภัยผลกระทบ และ แนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่นายจ้าง/ลูกจ้างในสถานประกอบการทุกประเภทอย่าง ต่อเนื่อง มุ่งเน้นประเภทกิจการ กลุ่มเสี่ยงและพื้นที่เสี่ยง

2) ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีระบบการจัดการปัญหายาเสพติดเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แรงงาน โดยรณรงค์ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานประกอบการเข้าร่วมจัดทำระบบการจัดการปัญหาเสพติด ตามหลักเกณฑ์โครงการโรงงานสีขาว และระบบมาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการกิจการ (มยส.) จนกระทั่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และส่งเสริมให้สถานประกอบการรักษาระบบอย่างต่อเนื่อง

3) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง และดำเนินงานชมรม TO BE NUMBER ONE ในสถานประกอบการและรณรงค์การจัดตั้งศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มแรงงาน

4) เสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ โดยใช้กลไกประชารัฐ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้ประกอบการ องค์กรภาคธุรกิจ ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหา และเป็นกลไกในการนำส่งผู้เสพ/ ผู้ติดเข้ารับการบำบัดรักษา

5) ประสานบูรณาการหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสอดส่องตรวจตราสถานประกอบการตามมาตรการกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง

6) สร้างเจตคติให้ผู้ประกอบการให้โอกาสลูกจ้างผู้เสพ ผู้ติด เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพและรับเข้าทำงานในสถานประกอบการกลุ่มแรงงานในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 10 คน ลงมาให้กระทรวงแรงงาน ดำเนินการ

(1) รณรงค์ให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติด และส่งเสริมการดำเนินงานป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดแก่นายจ้าง/ลูกจ้างในสถานประกอบการทุกประเภทอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีกลไก ช่องทางในการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงานนอกระบบ

(2) รณรงค์สร้างภูมิคุ้มกันในสถานประกอบการขนาดเล็กและเชิญชวนเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาวและระบบมาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการกิจการ (มยส.)

(3) มีการส่งเสริม สนับสนุน ให้อาสาสมัครแรงงานเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มแรงงานรวมทั้งพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครแรงงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน

(4) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง และดำเนินงานชมรม TO BE NUMBER ONE ในสถานประกอบการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มแรงงาน

(5) ส่งเสริมผู้ประกอบการ สมาคมพ่อค้า อุตสาหกรรม องค์กรภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติด

(6) ประสานบูรณาการหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสอดส่องตรวจตราสถานประกอบการตามมาตรการกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง

(7) สร้างเจตคติให้ผู้ประกอบการให้โอกาสลูกจ้างผู้เสพ/ผู้ติด เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพและรับเข้าทำงานในสถานประกอบการกลุ่มแรงงานเฉพาะ (แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ แรงงานต่างด้าว) ให้กระทรวงแรงงานดำเนินการ

การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มประชาชนทั่วไป ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนทุกแห่งทั่วประเทศ ใน 878 อำเภอ และ 50 เขต

1. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงประชาชน โดยไม่ต้องจำแนกสถานะกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการใช้ช่องทางสื่อสารมวลชนทุกรูปแบบที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดทำเนื้อหาสาระที่เน้นการให้ความคิด ให้ความรู้ ความเข้าใจต่ออันตราย ผลกระทบจากปัญหาเสพติด การทำอะไรให้สามารถป้องกันยาเสพติดในชุมชนหรือที่พักอาศัยอยู่ได้ ตลอดจนสร้างการรับรู้ในเชิงป้องกันยาเสพติดให้มากยิ่งขึ้น

2. จัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันยาเสพติด เนื่องในโอกาสและวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติด

3. พัฒนา และส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งดำรงรักษาศรัทธาที่ประชาชน มีต่อบุคลากรและองค์กรทางศาสนา ทั้งพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ๆ เพื่อให้เป็นกลไกในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่ประชาชน โดย

1) ถวายความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติดแก่บุคลากรทางศาสนา

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและองค์กรทางศาสนามีบทบาท ในการช่วยเผยแผ่ พระศาสนา และจัดกิจกรรมทางศาสนา ควบคู่กับสร้างมโนธรรม เพื่อป้องกันยาเสพติดในกลุ่มประชาชน

3) ตรวจตรา สอดส่อง และดำเนินการเพื่อป้องปรามไม่ให้เกิดปัญหาเสพติดใน บุคลากร และองค์กรทางศาสนา เพื่อรักษาศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระศาสนาแนวทางการการ สร้างสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดให้กับชุมชน กระทรวงมหาดไทย และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน 878 อำเภอ และ 50 เขตทั่วประเทศ ดำเนินการ ดังนี้

(1) กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง สํารวจ ประเมินสถานะ หมู่บ้าน/ชุมชน ปีละ 2 รอบ ตามระบบการจำแนกสถานะปัญหาเสพติด

(2) ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศอ.ปส.จ.) ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศป.ปส.อ.) ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ศป.ปส.อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนด เป้าหมายการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาเสพติดไว้ในแผนแต่ละระดับ

1) ดำเนินการตามกระบวนการ ขั้นตอนการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ด้วยแนวทางประชารัฐ

2) จัดระบบเฝ้าระวัง รักษาสถานะหมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่มีปัญหาเสพติดให้ คงสถานะเดิมหรือดีขึ้น

3) สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย พัฒนา เสริมสร้าง เครือข่ายเดิม และเครือข่ายใหม่ให้มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน โดยจัดตั้งหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดน จัดตั้งแกนนำ ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายผู้นำ และรณรงค์ทางปฏิบัติการจิตวิทยา/ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือกับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน แนวทางการดำเนินงาน

1) กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) บูรณาการงาน ขยายหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่ชนบทชายแดน และพื้นที่เขตเมืองที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลนครและเทศบาลเมือง ซึ่งอาจพิจารณาดำเนินการต่อยอดหมู่บ้าน/ชุมชนที่ผ่านการสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน/ชุมชน ตามแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด เพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2) ช่อมเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ เพื่อยกระดับให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น รวมทั้งดำรงรักษาความเข้มแข็งไว้ให้ยั่งยืน โดยพัฒนาศักยภาพผู้นำและแกนนำกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้สามารถจัดการแก้ไข และควบคุมปัญหาภายในหมู่บ้าน/ชุมชน บนพื้นฐานการพึ่งตนเองได้

3) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับภาค จังหวัด และอำเภอ เพื่อเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโดยภาคประชาชน ทั้งนี้ในระดับเครือข่ายควรมีการจัดทำสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันยาเสพติด แนวทางการดำเนินงานให้กระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ

แผนปราบปรามยาเสพติด แนวทางการดำเนินงาน

1. บูรณาการหน่วยงานร่วมสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดนและตอนใน เพื่อควบคุมการลักลอบลำเลียง และนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ตลอดจนเส้นทางคมนาคมและระบบขนส่งที่เข้าสู่พื้นที่ตอนใน ดังนี้

1) สกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด โดยกองกำลังป้องกันชายแดน ทั้งทางบกทางน้ำ ชายฝั่ง ทะเล และเกาะแก่ง ดังนี้

(1) ใช้กองกำลังป้องกันชายแดนทั้งทางบก ทางน้ำ และทางทะเลเพื่อสกัดกั้นการนำเข้าส่งออกยาเสพติด เคมีภัณฑ์ สารตั้งต้น และอุปกรณ์การผลิตยาเสพติด

(2) จัดตั้งชุดปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติด เพื่อลาดตระเวนตามชายแดน พื้นที่นำเข้า - ส่งออก

(3) จัดตั้งชุดปฏิบัติการข่าว เพื่อสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด และติดตามการเคลื่อนไหวของนักค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

2) สกัดกั้นยาเสพติดตามเส้นทางคมนาคมที่เป็นเส้นทางผ่านของการลำเลียงยาเสพติด โดยบูรณาการการตั้งด่านถาวร จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดตรวจจุดสกัดที่อยู่ในเส้นทางคมนาคมสายหลัก และสายรอง รวมทั้งการดำเนินการตั้งจุดตรวจโดยปรับเปลี่ยนช่วงเวลาตามสถานการณ์และข้อมูลการข่าวที่เหมาะสม

3) ตรวจสอบการลักลอบลำเลียงยาเสพติดที่แฝงมากับระบบคมนาคมขนส่งทุกประเภท

(1) พัฒนารูปแบบและมาตรการสกัดกั้นยาเสพติดตามสถานีขนส่งรถโดยสารประจำทางรถไฟ พستและไปรษณีย์และท่าอากาศยาน

(2) จัดทำแผนตรวจค้นระบบขนส่งรถโดยสารประจำทาง โดยร่วมกับกรมขนส่งทางบก บริษัท ขนส่ง จำกัด เพื่อประสานงานในการสุ่มตรวจการลักลอบลำเลียงยาเสพติด

(3) จัดทำแผนตรวจค้นระบบขนส่งพัสดุภัณฑ์ โดยร่วมกับ บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานงานในการสุ่มตรวจการลักลอบลำเลียงยาเสพติด

(4) จัดทำแผนตรวจค้นรถไฟ โดยกองบังคับการตำรวจรถไฟและการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อตรวจค้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตามเส้นทางสายหลัก และประสานงานเพื่อสุ่มตรวจยาเสพติด ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(5) นำเทคโนโลยีเครื่อง X-Ray ตรวจสอบสิ่งของและสัมภาระมาประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบสิ่งของและสัมภาระต้องสงสัยเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้โดยสารสถานีขนส่งรถโดยสารประจำทาง ผู้โดยสาร สถานีรถไฟสายหลัก การขนส่งพัสดุภัณฑ์ ในแต่ละที่ทำการรับ-ส่ง รวมทั้งเครื่อง X-Ray ขนาดใหญ่ เพื่อตรวจรถยนต์ขนาดใหญ่

(6) นำเทคโนโลยีเครื่องตรวจหาสารเสพติด ใช้ในการตรวจสอบตามด่านตรวจ จุดตรวจ สถานีขนส่งรถโดยสารประจำทาง รวมทั้งบริษัทขนส่งสินค้า

4) สกัดกั้นยาเสพติด ณ ด่านศุลกากร ท่าอากาศยานนานาชาติ และท่าเรือระหว่างประเทศ โดย

(1) เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจค้นการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด เคมีภัณฑ์สารตั้งต้น ณ ด่านศุลกากร ท่าอากาศยานนานาชาติ และท่าเทียบเรือระหว่างประเทศ

(2) ประสานงานด้านการข่าวระหว่างประเทศ และจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติดระหว่างประเทศ

(3) จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการตรวจค้นยาเสพติด

(4) ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการชุกซ่อนยาเสพติด และตัวยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ให้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(5) สกัดกั้นยาเสพติดตามท่าอากาศยานนานาชาติ ภายใต้โครงการ ASEAN Airport Interdiction Task Force (AATTF) เพื่อบูรณาการให้มีความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าอากาศยานนานาชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน

5) เสริมสร้างศักยภาพในการสกัดกั้นยาเสพติด โดย 1) เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการสกัดกั้นยาเสพติดชายแดนภาคเหนือ (ศอ.ปส.ชน.) ศูนย์อำนวยการสกัดกั้นยาเสพติดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศอ.ปส.ชอน.) โดยสนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น เครื่องมือเฝ้าตรวจตามแนวชายแดน ระบบกล้องวงจรปิด (CCTV) รวมทั้งบูรณาการการใช้ประโยชน์ของระบบกล้องวงจรปิด (CCTV) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) บูรณาการการใช้เทคโนโลยี เพื่อการสืบสวนขยายผลในจุดตรวจ/จุดสกัด ที่มุงมั่นพิเศษ 3) พัฒนาประสิทธิภาพจุด

ตรวจ/จุดสกัดบริเวณพื้นที่ตอนใน โดยสนับสนุนข้อมูลทางการข่าวอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยประจำด่านตรวจ และพัฒนาทักษะบุคลากร 4) พัฒนาระบบการควบคุมการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านระบบคมนาคมขนส่ง และระบบโลจิสติกส์ (Border Logistics) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลักลอบลำเลียงยาเสพติดที่ข้ามแดนมากับบุคคล และยานพาหนะ

6) ขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการศูนย์อำนวยการสกัดกั้นยาเสพติดอย่างบูรณาการ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับภูมิภาคแผนงานปราบปรามยาเสพติดแนวทางการดำเนินงาน

1. ปราบปราม ทำลายศักยภาพกลุ่ม/เครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ 1) จัดชุดปฏิบัติการขยายผลการบังคับใช้กฎหมายตาม มาตรา 6 และมาตรา 8 ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 2) ดำเนินการในพื้นที่ที่เป็นแหล่งพักยาเสพติด โดยเฉพาะพื้นที่ตอนใน เพื่อทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดก่อนที่จะแพร่ระบาดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการพิสูจน์ทราบแหล่งพักยา ปิดล้อม ตรวจค้น กัดค้นเป้าหมาย รวมทั้งรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ช่วยกันสอดส่องดูแล 3) สืบสวนทางการเงินเครือข่ายนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ เพื่อขยายผลเครือข่ายและตัดวงจรทางการเงินของกลุ่มการค้ายาเสพติด โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีการจัดตั้งกลไกแบบบูรณาการ ทั้งระดับภาค/จังหวัด โดยจัดตั้งชุดปฏิบัติการสืบสวนทางการเงินในระดับภาคและจังหวัด และกำหนดเป้าหมายสืบสวนปฏิบัติการ 4) สืบสวน ติดตามกลุ่มคนต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย ทุกกลุ่มทุกสัญชาติ เพื่อเฝ้าระวังการค้ายาเสพติดข้ามชาติ และปราบปรามทำลายองค์กรการค้ายาเสพติดข้ามชาติ 5) เฝ้าระวัง สืบสวน ติดตาม ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) 6) บูรณาการกฎหมายที่มีอยู่ให้สามารถทำลายเครือข่ายนักค้ายาเสพติดได้อย่างครอบคลุมและไม่ซ้ำซ้อน เช่น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย เพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 7) ใช้แนวทางนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์และวิเคราะห์ตัวอย่างเพื่อเชื่อมโยงการจับกุมคดีรายสำคัญ และการลักลอบลำเลียงยาเสพติด 8) ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดรายสำคัญทุกราย โดยบูรณาการกฎหมายที่มีอยู่และเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สิน ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย เพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 9) ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการแลกเปลี่ยนสกุลเงินในรูปแบบดิจิทัล (Cryptocurrency)

2. ปราบปรามนักค้ายาเสพติดในพื้นที่แพร่ระบาด เพื่อดำเนินการต่อกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน/ชุมชน มิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการต่อข้อร้องเรียนของประชาชน 1) รับเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สายด่วนสำนักงาน ป.ป.ส. 1386 ตู้ ปณ. 123 เว็บไซต์สำนักงาน ป.ป.ส. ประชาชนแจ้งข่าวด้วยตนเอง และศูนย์ดำรงธรรมของกระทรวงมหาดไทย 2) ตรวจสอบข้อมูลผู้ถูกร้องเรียนและแก้ไขปัญหาเรื่อง

ร้องเรียนตลอดจน รายงานผลการดำเนินการ โดยให้สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค/กทม. ตรวจสอบเรื่อง ร้องเรียนประจำวันจากระบบการข่าวยาเสพติด (Orugs News) ทุกวันทำการ และจัดส่งให้ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค (บช.ภ.) กองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น) หรือระดับกองบังคับการ (บก.) เพื่อส่งให้หน่วยปฏิบัติระดับสถานีตำรวจภูธร (สภ.) สถานีตำรวจนครบาล (สน.) นำเรื่อง ร้องเรียนไปตรวจสอบข้อเท็จจริง และดำเนินการให้ได้ข้อยุติโดยเร็วและรายงานผลการปฏิบัติให้ สำนักงาน ป.ป.ส. ทราบ 3) ปฏิบัติการปิดล้อมตรวจค้นยาเสพติดหมู่บ้าน/ชุมชน หรือพื้นที่เสี่ยงตาม เรื่องร้องเรียนในโครงการ "1386 ทั่วไทย ประชาชนปลอดภัยจากยาเสพติด" เพื่อลดความเดือดร้อน ของประชาชน

3. ควบคุมตัวยา เคมีภัณฑ์ และสารตั้งต้นที่ใช้ผลิตยาเสพติด 1) ควบคุม ตรวจสอบการนำเข้าสารตั้งต้น ณ ด่านอาหารและยาออกใบอนุญาต และหนังสือรับรองเกี่ยวกับสาร ตั้งต้นที่มีการนำเข้า ออกใบอนุญาตสถานประกอบการที่ใช้สารตั้งต้น 2) ควบคุมตรวจสอบการ กระจายและการใช้ทางอุตสาหกรรมของตัวยาเคมีภัณฑ์ และสารตั้งต้น โดยตรวจสอบรายงานจาก ผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกสถานพยาบาล และร้านขายยา 3) ควบคุมตัวยา เคมีภัณฑ์ และสารตั้ง ต้นที่ใช้ผลิตยาเสพติดตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 32/2559 เรื่อง มาตรการ ป้องกันการลักลอบนำสารเคมี วัสดุ หรือเครื่องมือบางประเภทไปใช้ผลิตยาเสพติด และประกาศ กระทรวงยุติธรรม เรื่อง การกำหนดซื้อสารเคมี พื้นที่ควบคุม และหน้าที่ของผู้ทำธุรกรรม ภายใต้ มาตรการป้องกันการลักลอบนำสารเคมี วัสดุ หรือเครื่องมือบางประเภทไปใช้ผลิตยาเสพติด พ.ศ. 2559

4. ดำเนินการต่อนักค้ายาเสพติดในเรือนจำ 1) จัดทำแผนเข้มงวดกวดขันการกระทำ ความผิดในเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งตามโครงการ "เรือนจำปลอดยาเสพติด" ของกรมราชทัณฑ์ เช่น การจับกุมตรวจค้น การตรวจปัสสาวะ การป้องกันปราม การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่ปล่อยปละ ละเลยหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ฯลฯ เป็นต้น 2) ดัดแยกนักโทษรายสำคัญที่ยังมีพฤติการณ์เกี่ยวข้อง กับยาเสพติดจากเรือนจำทั่วประเทศมายังเรือนจำความมั่นคงสูง และวางระบบป้องกันอย่างมี ประสิทธิภาพ 3) ปฏิบัติการจับกุมตรวจค้นสิ่งของต้องห้ามและโทรศัพท์มือถือโดยบูรณาการร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกเดือน เพื่อหยุดยั้งไม่ให้เกิดการส่งการจากเรือนจำ 4) บูรณาการ ขยายผลเครือข่ายนักค้ายาเสพติดในเรือนจำ โดยจัดตั้งชุดขยายผลเครือข่ายอย่างถาวรในการสืบสวน เชิงลึกและปฏิบัติการ 5) จัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ การ ดำเนินการของเรือนจำความมั่นคงสูง

5. ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อย ปละละเลย 1) ดำเนินการตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 112/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิ ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542 โดยให้ใช้กลไกคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลหรือข่าวสารการ กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2) ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพ ติดและปล่อยปละละเลยตามคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติที่ 6/2559 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อยปละละเลย 3) ให้ความสำคัญกับกลไกการรับเรื่อง ร้องเรียนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในทุกช่องทาง ประกอบด้วย ช่องทางสายด่วนสำนักงาน ป.ป.ส.1386

ตู่ปน. 123 สายด่วนสำนักงาน ป.ป.ท. 1206 ศูนย์ดำรงธรรม ศูนย์บริการประชาชนสำนักนายกรัฐมนตรี 1111 และศูนย์รับเรื่องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับผลประโยชน์คณะรักษาความสงบแห่งชาติ 1299 ตู่ ปณ.444 4) ดำเนินการทางวินัยและทางอาญาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือปล่อยปละละเลย ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 41/2557 เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติด ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2557. พัฒนางานข่าวกรองยาเสพติดและเทคโนโลยีการสืบสวน ให้สามารถเชื่อมโยงงานข่าวในทุกมิติ 1) บูรณาการงานข่าวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารภายนอกประเทศและภายในประเทศ 2) จัดระบบข้อมูลข่าวสารยาเสพติด ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบูรณาการข้อมูลและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสนับสนุนงานข่าวกรองยาเสพติดความร่วมมือระหว่างประเทศแนวทางการดำเนินงาน

1. ผลักดันเชิงนโยบาย และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดระหว่างประเทศ ผ่านกรอบความร่วมมือด้านยาเสพติดต่าง ๆ ทั้งระดับทวิภาคี และพหุภาคี

2. อำนวยการ กำกับ และติดตามการดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศให้มีความสอดคล้องบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. พัฒนาและขยายกลไกสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศเพิ่มเติมกับหน่วยงาน ประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ

4. ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติตามข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมถึงการแสดงความเป็นหุ้นส่วนในประชาคมโลก และบทบาทของไทยในเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศ

5. พัฒนาความสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และความไว้วางใจกับนานาประเทศเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน

6. สนับสนุนและผลักดันความร่วมมือการปฏิบัติการสกัดกั้น ปราบปรามยาเสพติด การทำลายแหล่งผลิต และแหล่งพักยาเสพติด การสกัดกั้นเคมีภัณฑ์และสารตั้งต้นรวมถึงการพัฒนา ศักยภาพด้านการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดกับนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้าน

7. พัฒนา และปรับปรุงวิธีปฏิบัติ มาตรฐาน หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุน การดำเนินงานความร่วมมือในการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ

8. พัฒนาความร่วมมือการสร้างเครือข่าย กลไกความร่วมมือและการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ รวมถึงการพัฒนาแบบและมาตรฐานวิชาการระหว่างประเทศด้านการป้องกันยาเสพติด ด้านการบำบัดรักษาด้านการสำรวจพืชเสพติด

9. สนับสนุน และผลักดันการดำเนินงานโครงการพัฒนาทางเลือกและการเผยแพร่ องค์ความรู้ด้านการพัฒนาทางเลือกของไทยให้กับนานาประเทศ

10. พัฒนานุเคราะห์ เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาความสัมพันธ์ และการดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดควบคุมพืชเสพติดแนวทางการดำเนินงาน

1. สำรวจพื้นที่ปลูกพืชเสพติด 2. ตัดทำลายพืชเสพติด 3. สืบสวนหาข่าวและเฝ้าระวัง 4. ปราบปราม จับกุมบุคคล/เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 5. สร้างความตระหนักและจิตสำนึกต่อโทษและพิษภัยของพืชเสพติด 6. ป้องปรามการปลูก ค้า เสพ หรือเกี่ยวข้องกับพืชเสพติด 7. ค้นหาและบำบัดรักษาผู้เสพ/ผู้ติด

พืชเสพติด 8. พัฒนาทางเลือกทดแทนการปลูกพืชเสพติด 9. เสริมสร้างกลไกพิเศษแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่ 10. ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพืชเสพติด 11. ศึกษา วิจัย พัฒนางานวิชาการเกี่ยวกับพืชเสพติด 12. เสริมสร้างความร่วมมือ ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน

แผนบำบัดรักษายาเสพติด ค้นหาและนำผู้เสพเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด แนวทางการดำเนินงาน

1. ทรนรงค์ประชาสัมพันธ์ ค้นหา และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรณรงค์ให้ผู้เสผู้ติดยาเสพติดเข้ารับ การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
2. ใช้กระบวนการชุมชนตามแนวทางประชารัฐในการค้นหาและชักชวนผู้เสผู้ติดยาเสพติดให้เข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู ในระบบสมัครใจ
3. พัฒนาคุณภาพมาตรฐานของศูนย์เพื่อการคัดกรองให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวง สาธารณสุขกำหนด

บำบัดรักษาระบบสมัครใจ แนวทางการดำเนินงาน

1. นำผู้เสผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ในสถานพยาบาล ตามสภาพการเส ติติดตามแนวทางที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด
2. นำผู้เสยาเสพติด ที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อนทางจิตรุนแรง โรคทางกายที่รุนแรง โรคติดต่อ ในระยะติดต่อผู้เสสารกลุ่มฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน) ผู้ป่วยติดสุราเรื้อรังและรุนแรง เยาวชนที่มีอายุต่ำ กว่า 18 ปี และบุคคลที่อาจมีผลกระทบต่อการศึกษาการทำงาน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เข้า ศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด และเน้นการดำเนินงาน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบำบัดรักษาระบบบังคับบำบัดแนวทางการดำเนินงาน 1) นำผู้เสผู้ติดยาเสพติดที่ถูกพบโดยเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ที่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย หรือไม่เข้า เงื่อนไขที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 108/2557 ให้เข้าสู่ระบบบังคับบำบัดเพื่อให้การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ก่อนที่จะเกิด ปัญหาต่อสุขภาพของตนเองและผลกระทบต่อสังคม 2) พัฒนาศักยภาพของระบบบังคับบำบัดแบบ ควบคุมตัว เพื่อรองรับผู้เส/ผู้ติดยาเสพติดที่มีประวัติไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประกาศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 108/2557 หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย หรือไม่เข้าตาม เงื่อนไขที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาระบบสมัครใจตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 ได้ 3) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ทั้ง 2 รูปแบบ คือ

1) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แบบควบคุมตัว ดำเนินการพัฒนา แนวทางการดำเนินงานของหน่วยพหุภาคีให้ได้คุณภาพ และมีมาตรฐานภายใต้การกำกับของ กระทรวงสาธารณสุข

2) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แบบไม่ควบคุมตัว ดำเนินการพัฒนา กลไกการรับ ส่งต่อผู้เข้ารับการฟื้นฟู ระหว่างสถานพยาบาลและกรมคุมประพฤติ

3) การวินิจฉัย และกำหนดแผนส่งต่อการบำบัดฟื้นฟู ให้เพิ่มผู้แทนกระทรวง สาธารณสุข และกรุงเทพมหานครในคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในแต่ละคณะ เพื่อให้การวางแผนการฟื้นฟู มีการประเมินทางการแพทย์ควบคู่กับการคัดกรองทางสังคม และ

สามารถจำแนก และส่งต่อผู้เข้ารับการฟื้นฟู สำหรับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ในสถานพยาบาล หรือสถานที่ฟื้นฟู ที่เหมาะสมกับสภาพการเสพติดบำบัดรักษาระบบต้องโทษแนวทางการดำเนินงาน พัฒนาระบบการบำบัดรักษาผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ทั่วประเทศ และ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน/สถานแรกรับในทุกขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนา คุณภาพ หน่วยบำบัดรักษาให้มีมาตรฐาน เพื่อให้ผู้เสพผู้ติดที่ถูกต้องซึ่งได้รับการบำบัดและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ทั้งทางร่างกาย ตาใจ จิตวิญญาณ สังคม และทักษะในสังคม โดยให้มุ่งเน้น กระบวนการในการเตรียมความพร้อมก่อนกลับสู่สังคม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด TC สำหรับการบำบัดฟื้นฟู ผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดในเรือนจำและทัณฑสถาน มีระยะเวลาในการฟื้นฟู 4 เดือน
2. บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สำหรับการบำบัดฟื้นฟู ผู้ต้องขังที่มีผลการคัดกรองในระดับเสพติด มีระยะเวลาในการฟื้นฟู 12 วัน
3. บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ราชทัณฑ์ สำหรับการบำบัดฟื้นฟู เพื่อเตรียมความพร้อมสู่สังคมสำหรับผู้พักการลงโทษกรณีพิเศษ หรือผู้ต้องขังก่อนถูกปล่อยตัว มีระยะเวลาในการฟื้นฟู 120 วัน โดยมีเรือนจำและทัณฑสถานที่ ดำเนินการบำบัดฟื้นฟู ในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์
4. บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการทางจิต หรืออาการ ทางกายภาพ แบบผู้ป่วยใน/นอก ผ่านการส่งตัวไปยังสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข
5. อบรมระยะสั้น 3 วัน (15 ชั่วโมง) เพื่อเตรียมการก่อนปล่อยตัวสำหรับให้ ความรู้และแนวทางการปฏิเสธเพื่อลดอัตราการกลับไปเสพติดซ้ำ
6. บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยจำแนกผลตามกลุ่ม เสี่ยง กลุ่มเสพติดกลุ่มรุนแรง ซึ่งกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้กำหนดให้ดำเนินการฟื้นฟู ตามสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

บำบัดรักษาทางเลือก แนวทางการดำเนินงาน

1. ดำเนินการในพื้นที่นำร่อง จำนวน 36 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ตามคำสั่งศูนย์ อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ที่ 6/2560 เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของ การติดเชื้อไวรัสในกระแสเลือดลดผลกระทบทางสุขภาพของผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ตลอดจน ลดผลกระทบทางสังคม
2. กระทรวงสาธารณสุข กำหนดแนวทางการลดอันตรายจากยาเสพติด (Harm Reduction) ในกลุ่มผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการติดยาเสพติดรุนแรง หรือยังไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้ โดยการจัดสถานบริการ ลดอันตรายในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ปัญหาเสพติดรุนแรง รวมถึงจัดทำแนวทางในการดูแลและ ให้บริการที่เหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกัน และดูแลกลุ่มผู้ติดยาเสพติดไม่ให้ส่งผลกระทบที่เป็น อันตรายต่อตนเอง ชุมชน และสังคม
3. พัฒนารูปแบบการลดอันตรายจากยาเสพติดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหาและ บริบทของประเทศไทยติดตามดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแนวทางการ ดำเนินงาน

1) ติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ในระบบสมัครใจ และระบบบังคับ บำบัดแบบไม่ควบคุมตัวจากสถานพยาบาลภายใต้การดำเนินการของกระทรวงสาธารณสุขและสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร รวมถึงกลุ่ม ผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูฯ ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 108/2557 ที่ถูกส่งต่อมายังสถานพยาบาลภายใต้การดำเนินการของกระทรวงสาธารณสุข และสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินการ ติดตามดูแลช่วยเหลือตามกระบวนการขั้นตอนปกติของกระทรวงสาธารณสุข รายละเอียด ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด ให้ดำเนินการติดตาม อย่างน้อย 1 ครั้งภายในระยะเวลา 30 วัน

(2) กลุ่มผู้เสพ และกลุ่มผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการติดตามและสุ่มตรวจปัสสาวะ 4-7 ครั้ง ภายในระยะเวลา 1 ปี

(3) กลุ่มที่มีภาวะฉุกเฉิน มีอาการก้าวร้าว จากสารกลุ่มแอมเฟตามีน ผีนอร์อิน ให้ดำเนินการติดตาม และสุ่มตรวจปัสสาวะ 4-7 ครั้ง ภายในระยะเวลา 1 ปี

2) ติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ในระบบสมัครใจรูปแบบศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายใต้การดำเนินการของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัด และระบบบังคับบำบัดแบบควบคุมตัวภายใต้การดำเนินการของกรมคุมประพฤติและพินาศให้ดำเนินการติดตามดูแลช่วยเหลือ โดยใช้กลไกของกระทรวงมหาดไทย รายละเอียด ดังนี้

(1) ให้สถานบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจรูปแบบศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และระบบบังคับบำบัดแบบควบคุมตัว จัดปณิธานให้แก่ผู้ป่วยก่อนเสร็จสิ้นกระบวนการบำบัดฟื้นฟูฯ และปล่อยตัวกลับสู่สังคม โดยให้เน้นย้ำผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ให้ไปแสดงตัว ณ ศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระดับอำเภอ/เขต/เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง ในภูมิลำเนาของตน พร้อมเอกสารรับรองการเป็นผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ภายใน 15 วัน นับแต่ได้รับการปล่อยตัวจากสถานบำบัดฟื้นฟูฯ เพื่อตักเตือนการรับบริการด้านการติดตามดูแล

(2) ให้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ/เขต/เทศบาลนคร/เทศบาลเมืองออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานของทางราชการ อาสาสมัคร และประชาชน อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครคุมประพฤติ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครภาคประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุขเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ประชาชนผู้มีจิตอาสา เป็นต้น เป็นผู้ทำหน้าที่ในการติดตามดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ

(3) ให้ศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯในระดับอำเภอ/เขต/เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง จำแนกรายชื่อ ตรวจสอบความถูกต้อง และมอบหมายภารกิจให้ผู้ทำหน้าที่ติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ดำเนินการติดตามดูแล และให้คำปรึกษาโดยผู้ที่ได้รับการติดตามดูแลภายใต้กลไกของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ จากระบบสมัครใจรูปแบบศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ จากระบบบังคับบำบัดแบบควบคุมตัว และผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ จากระบบสมัครใจของสถานพยาบาล (เฉพาะผู้ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือ)

(4) การติดตามดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ตามหลักเกณฑ์ของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแต่ละรูปแบบ อาจดำเนินการโดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- การติดตามดูแลทางตรง ประกอบด้วย (1.1) การเยี่ยมบ้าน ที่ทำงาน สถานศึกษา หรือสถานที่ที่กำหนด (1.2) การนัดหมายให้ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ไปรายงานตัว ณ สถานที่ที่กำหนด (1.3) ผู้ทำหน้าที่ติดตามดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ นำตัวผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ไปรายงานตัว ณ สถานที่ที่กำหนด

- การติดตามดูแลทางอ้อม ได้แก่ การสอบถามผู้ใกล้ชิดกับผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ การสอบถามทางจดหมาย การโทรศัพท์สอบถาม

(5) ให้ผู้ทำหน้าที่ติดตามดำเนินการติดตามดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯตามหลักเกณฑ์ของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแต่ละรูปแบบอย่างต่อเนื่องภายในระยะเวลา 1 ปี

(6) ให้ผู้ทำหน้าที่ติดตามรายงานผลการติดตามให้ศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯอำเภอ/เขต/เทศบาลนคร/เทศบาลเมืองทราบ เพื่อลงข้อมูลในระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.)

(7) สิ้นสุดการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะมีผลในกรณี ดังนี้ (1) ติดตามจนครบระยะเวลา 1 ปี และพบว่าผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ สามารถเลิกหรือไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง หรือให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ เสร็จสิ้นแล้ว (2) เมื่อผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ถูกจับ หรือเสียชีวิต (3) เมื่อผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ขาดการติดต่อกับผู้ทำหน้าที่ติดตามโดยไม่แจ้งเหตุผลความจำเป็นให้ทราบ หรือไม่รับการติดตามภายหลังการบำบัดฟื้นฟูฯอย่างต่อเนื่อง จนครบระยะเวลา 1 ปี

(8) ในการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯตามรายชื่อที่ได้รับมอบหมายหากพบว่าบุคคลดังกล่าวไม่เคยผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ หรือไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯจังหวัด/กรุงเทพมหานคร รายงานข้อเท็จจริงแก่สำนักงาน ป.ป.ส. พร้อมหลักฐานประกอบการพิจารณา เพื่อจำหน่ายรายชื่อออกจากระบบการบำบัดรักษายาเสพติด และระบบการติดตาม ดูแล ให้ความช่วยเหลือ

(9) ให้ระบุข้อมูลประเภทของการให้ความช่วยเหลือในระบบ บสต.ตามที่ได้มีการดำเนินการจริงหากเลือกช่อง "อื่น ๆ" ขอให้ระบุประเภทของการให้ความช่วยเหลือให้ชัดเจน

(10) เมื่อดำเนินการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ แต่ละรายเสร็จสิ้นแล้ว ให้สรุปสิ้นสุดการติดตาม หรือ "ปิดงาน" ในระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.) ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแนวทางการดำเนินงาน

- ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้แสดงความจำนงขอรับความช่วยเหลือ โดยให้ศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯอำเภอ/เขต/เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง จำแนกประเภทและจำนวนผู้ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือ และหาข้อมูลเพิ่มเติมถึงศักยภาพความเป็นไปได้ ความพร้อมของผู้ขอรับความช่วยเหลือ และดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของศักยภาพและบริบทของพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) การมีรายได้และการ

ประกอบอาชีพทั้งการทำงานในระบบ เช่น โรงงาน ห้างร้าน สถานประกอบการที่เกิดจากการจ้างงาน และการทำงานนอกระบบ เช่น การทำเกษตรกรรม การปศุสัตว์ เป็นต้น รวมถึงการประกอบอาชีพเป็นเจ้าของกิจการขนาดเล็ก เช่น ช่างซ่อมรถยนต์ซ่อมรถจักรยานยนต์ การขายอาหาร เป็นต้น 2) การศึกษาต่อทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา 3) การจัดสวัสดิการเงินกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ 4) การพัฒนาทักษะและฝีมือในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น การพัฒนาฝีมือช่าง ฯลฯ 5) การให้ความช่วยเหลือในด้านสุขภาพ การส่งต่อเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาล ฯลฯ 6) การให้คำปรึกษาในการดำรงชีวิต

- กรณีที่การให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ เกินศักยภาพที่ศูนย์เพื่อประสานการดูแล ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯอำเภอ/เขต/เทศบาลนคร/เทศบาลเมืองจะดำเนินการได้ให้สรุปผลการพิจารณาการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯที่เหมาะสมและประสานงานไปยังศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯจังหวัด/กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป อาทิ 1) ด้านการศึกษา ส่งข้อมูลต่อไปยังศึกษาธิการจังหวัดหรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด 2) การฝึกทักษะอาชีพ ส่งข้อมูลต่อไปยังศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด 3) การจัดหางานทำ ส่งข้อมูลต่อไปยังสำนักงานจัดหางานจังหวัดและสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด 4) ทุนสงเคราะห์ส่งต่อให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพชุมชน กรุงเทพมหานคร

- กรณีเป็นผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ จากระบบสมัครใจที่อยู่ในความดูแลของสถานพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสำนักอนามัย กรุงเทพมหานครที่ประสงค์จะขอรับการช่วยเหลือ หากเป็นความช่วยเหลือในส่วนที่เกินศักยภาพของสถานพยาบาลให้ส่งต่อข้อมูลผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือไปยังศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯอำเภอ/เขต/เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง เพื่อสนับสนุนความช่วยเหลือตามแนวทางที่กำหนด

- แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการแนวทางการดำเนินงาน 1) พัฒนาการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงรุกแบบบูรณาการ ตามแนวทางของร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2573) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ระยะ 4 ปี(พ.ศ. 2561-2564) ประเทศไทย 4.0 ศาสตร์พระราชาในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางประชารัฐ 2) พัฒนาระบบการบูรณาการงบประมาณและแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2561 ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ให้มีความสอดคล้องตามสถานการณ์ของพื้นที่ที่มีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน 3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศยาเสพติดในระดับส่วนกลางและพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบูรณาการข้อมูล และผลักดันการเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารที่จะสามารถสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด การจัดทำแผนในแต่ละระดับ การขับเคลื่อนการดำเนินงาน การรายงานผลการดำเนินงานการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การกำกับติดตามผลการเบิกจ่ายงบประมาณ การอำนวยการบริหารจัดการด้านกำลังพลยาเสพติด รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานเร่งด่วนในระดับพื้นที่ 4) พัฒนาปรับปรุงระบบการอำนวยการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการ/ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทุกระดับ ให้มีความเชื่อมโยง และ

สามารถสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาบุคลากรด้านการข่าว การสืบสวน การปราบปราม การป้องกันการบำบัดรักษา การอำนวยการด้านยุทธศาสตร์ (นโยบาย แผนงาน งบประมาณ กำกับติดตาม ประเมินผล) และการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนในทุกมิติ เพื่อรองรับนโยบายการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแนวทางประเทศไทย 4.0

- สร้างนวัตกรรมและพัฒนาช่องทางและแนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนอย่างเหมาะสม

- สร้างนวัตกรรมและพัฒนาเทคโนโลยีสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานในทุกมิติ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ยืดหยุ่น ประหยัด ทนต่อสถานการณ์และลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานรองรับแนวทางประเทศไทย 4.0

- จัดระบบและกลไกการจัดการภัยคุกคามทางออนไลน์ เพื่อรองรับการกระทำความผิดทางข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสื่อออนไลน์ 5 Social Media ฯลฯ

- วิจัยและพัฒนางานวิชาการ และองค์ความรู้ด้านยาเสพติด เพื่อสนับสนุนการปรับระบบการควบคุมตัวและการปรับทิศทางนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเหมาะสมจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการในการป้องกันในการแก้ไขปัญหานั้น หลัก ๆ มีด้วยการ 4 ด้าน อันประกอบด้วย 1. การป้องกัน 2. การปราบปราม 3. การบำบัดฟื้นฟู และ 4. การบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยในการศึกษาบทบาทกำหนด ผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาตามแนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2559, หน้า 3) จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการป้องกัน 2) ด้านการบำบัดรักษา 3) ด้านการปราบปราม และ 4) ด้านการบูรณาการ

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 (สำนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558, หน้า 21-69)

วิสัยทัศน์ สังคมไทยเข้มแข็งและรอดพ้นภัยจากยาเสพติดด้วยภูมิคุ้มกันและมาตรการลดผู้ค้าและผู้เสพและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดบรรลุผลตามพันธกรณีและวิสัยทัศน์อาเซียนภายในปี 2562

พันธกิจ

1. มุ่งเสริมสร้างพลังทุกภาคส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด

2. มุ่งส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือกับอาเซียนในการควบคุมและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

เป้าประสงค์

1. เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันยาเสพติดทุกคน
2. หมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ มีความเข้มแข็งในการป้องกันยาเสพติด
3. เด็ก เยาวชน ประชาชน ชุมชน ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและร่วมเป็นพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด
4. ทำลายเครือข่ายการค้าและองค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดพื้นที่ปลูกพืชเสพติดและทำลายแหล่งผลิต

5. ผู้เสพผู้ติดได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างมีมาตรฐาน
6. ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของอาเซียน

จุดเน้นยุทธศาสตร์

1. เสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนมิให้เป็นผู้เสพรายใหม่
2. เสริมสร้างมาตรฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ
3. เสริมสร้างความร่วมมือด้านการสกัดกั้นยาเสพติดสารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ตามแนวชายแดน
4. พัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติร่วมกันในกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน
5. พัฒนาขีดความสามารถ (เครื่องมือ เทคโนโลยี บุคลากร) ทั้งด้านการปราบปราม การป้องกันการตรวจพิสูจน์และการบำบัดรักษา

6. พัฒนาคือเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด
3. ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม
4. ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด
5. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ
6. ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด
7. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน
8. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

คำอธิบายในแต่ละยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกกลุ่มที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ป้องกันครอบครัวชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสังคมให้ปลอดภัยจากยาเสพติด รวมทั้งสร้างพลัง ความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาต่อการรองรับสภาพปัญหายาเสพติดในสังคม
2. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันให้เด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา
3. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันในผู้ใหญ่และวัยแรงงาน

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ
 - ปฐมวัย 6 ล้านคน
 - วัยเด็ก 4.8 ล้านคน
 - วัยรุ่น 6.5 ล้านคน
 - วัยผู้ใหญ่ 5.5 ล้านคน
2. กลุ่มเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
3. สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน โรงเรียนและสถานประกอบการในการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

กลยุทธ์

1. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มปฐมวัยและวัยเด็กด้วยกระบวนการกล่อมเกลாதาสังคม (Socialization) สร้างความภาคภูมิใจของตนเอง (Self esteem) สติปัญญา (Intelligence) และความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient)
2. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นด้วยกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ (Identity) และสร้างจริยธรรม (Moral development)
3. สร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ (Resilience) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้คนวัยผู้ใหญ่สามารถอยู่ท่ามกลางยาเสพติดได้โดยไม่หันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออกเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา
4. สร้างสังคมรอบตัวเข้มแข็งให้กับหน่วยงานที่มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับเป้าหมาย คือ ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สถานประกอบการ

แนวทาง

1. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
2. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา
3. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มผู้ใหญ่และวัยแรงงาน
4. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวเสี่ยง
5. ผนวกเครือข่ายสัมพันธ์เพื่อการป้องกันยาเสพติด
2. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้เสพยาเสพติด วัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและการติดยาเสพติดโดยยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางเพื่อลดอุปสงค์ด้านยาเสพติดในระยะยาว

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ผู้เสพยาเสพติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
2. ผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับการติดตามดูแลช่วยเหลืออย่างมีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำ

3. ครอบครัว ชุมชน สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพผู้ติด และมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ และติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด(Community-based recovery model)

4. บริหารจัดการอย่างบูรณาการทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพเอื้ออำนวยต่อการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดผู้เสพผู้ติดเป็นศูนย์กลาง

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. พัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่เป็นมิตรเข้าถึงง่าย และผู้เสพผู้ติดเข้าสู่บริการเพิ่มขึ้น
2. ปรับปรุงกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพให้มีคุณภาพทั้งในส่วนของ การคัดกรอง บำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพ และติดตามผู้ผ่านการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ
3. ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการพัฒนาระบบการบำบัดรักษา ที่มีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพตามสภาพ ปัญหา ความต้องการ เพื่อป้องกันการเสพซ้ำ

5. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครอบครัว ชุมชน มีศักยภาพในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ และดูแลช่วยเหลือผู้เสพผู้ติด

6. มีอัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา

7. มีมาตรฐานของสถานบริการและบุคลากรที่ทำให้การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพรวมถึงพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามมาตรฐานผู้ให้บริการด้านการบำบัด การบริหารจัดการ ให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ

8. พัฒนาระบบข้อมูลผู้เสพผู้ติดยาเสพติด และการรายงานผลการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่ถูกต้อง แม่นยำ เข้าถึงง่าย มีระบบความปลอดภัยของข้อมูล และเคารพสิทธิของผู้ป่วย

9. บูรณาการระบบงบประมาณแบบองค์รวม ให้เกิดความคล่องตัวเหมาะสม และตรวจสอบได้ สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์

กลยุทธ์

1. พัฒนาการบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่เข้าถึงง่ายมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้วยบริการที่เป็นมิตร

2. พัฒนาระบบการในการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ

3. พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบครัว และสังคมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ

4. บริหารจัดการแบบบูรณาการรอบด้าน

แนวทาง

1. ให้ผู้เสพผู้ติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
2. ให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับการติดตามดูแลช่วยเหลืออย่างมีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อป้องกันการเสพซ้ำ

3. ครอบครัว ชุมชน สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพผู้ติดและมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ และติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

4. บริหารจัดการอย่างบูรณาการทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดผู้เสพผู้ติดเป็นศูนย์กลาง

3. ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม วัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาระบบรองรับสนับสนุนให้ผู้พ้นโทษและผู้ผ่านการบำบัดรักษาในการเป็นคนดีและกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพคุณภาพชีวิตที่ดี และเกิดความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร์ สร้างและพัฒนาระบบรองรับสนับสนุนการคืนคนดีให้สังคม

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. ประชาชนทุกจังหวัดมีการตระหนักในคุณค่าของคนและยอมรับการคืนคนดีสู่สังคม
2. ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษามีศักยภาพที่จะสร้างประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจและสังคม
3. ทุกหมู่บ้าน/ชุมชนให้โอกาสผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

กลยุทธ์

1. สื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคนและยอมรับ “การคืนคนดีสู่สังคม”
2. เสริมสร้างศักยภาพของผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดโดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ กับภาคประชาชน
3. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนสร้างการมีส่วนร่วมให้ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดได้กลับเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

แนวทาง

1. สร้างและพัฒนาระบบรองรับและสนับสนุนการส่งต่อผู้พ้นโทษและผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อแก้ไขฟื้นฟูติดตามดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบครบวงจรกลับคืนสู่สังคม
2. สื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคนและยอมรับ “การคืนคนดีสู่สังคม”
3. เสริมสร้างศักยภาพของผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต สามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม
4. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่มีศักยภาพได้กลับเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

4. ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด วัตถุประสงค์เพื่อควบคุม ลด และกำจัดยาเสพติดสารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์และป้องกัน ป้องปรามและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ลดศักยภาพการผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศ
2. เสริมศักยภาพการสกัดกั้นยาเสพติดในประเทศ
3. ทำลายศักยภาพของกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติด
4. ควบคุมพื้นที่ผลิตหรือปลูกพืชเสพติดในประเทศ
5. บริหารจัดการการบังคับใช้กฎหมายให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. ลดพื้นที่ผลิตยาเสพติดภายนอกและภายในประเทศ
2. ทำลายเครือข่าย ขบวนการค้ายาเสพติด รวมทั้งขจัดปัจจัยเอื้ออำนวยหรือสนับสนุนต่อ ขบวนการค้ายาเสพติด
3. พัฒนาระบบการสกัดกั้นยาเสพติดของประเทศให้ครอบคลุมและเชื่อมโยงกัน

กลยุทธ์

1. ทำลายโครงสร้าง ลิดรอนเครือข่าย สลายอิทธิพล จำกัดหนทางปฏิบัติ และยุติบทบาท องค์การการผลิตและค้ายาเสพติด
2. ลดความสามารถ (Incapacitation) ของผู้กระทำความผิด ลดช่องโอกาส (Window of opportunity) ของอาชญากร ลดช่องทางในการเข้าถึงยาเสพติดของผู้เสพในระดับพื้นที่ ลด ความอหельมต่อการตกเข้าไปสู่กับดักของยาเสพติด (Drugs trap) ของกลุ่มเสี่ยง และลดการทุจริต และประพฤตินิชอบของเจ้าหน้าที่
3. เกาะติดสถานการณ์เกาะติดพื้นที่ เกาะติดเป้าหมาย
4. พัฒนาระบบการยุติธรรม กฎหมาย ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติให้เท่าทันกับ พัฒนาการของปัญหาเสพติด

แนวทาง

1. ลดศักยภาพการผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศ
 2. ลดศักยภาพการผลิตยาเสพติดภายในประเทศ
 3. เสริมศักยภาพการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน
 4. เสริมศักยภาพการสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ตอนใน
 5. ทำลายศักยภาพของกลุ่มเครือข่าย การค้ายาเสพติด
 6. ทำลายศักยภาพของกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับชุมชน
 7. ยุติปัจจัยสนับสนุนการค้ายาเสพติด
 8. บริหารจัดการการบังคับใช้กฎหมายให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ
5. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ วัตถุประสงค์เพื่อแสวงหา สร้าง เสริม และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ ปัญหาเสพติดในประเทศไทยและในภูมิภาคอาเซียน

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ส่งเสริมการดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการพัฒนาไทยสู่ศูนย์กลางความร่วมมืออาเซียนในการควบคุมปัญหาเสพติด
2. เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดเพื่อการดำเนินงานควบคุมปัญหาเสพติดที่มีประสิทธิภาพร่วมกัน และรองรับพันธกรณีระหว่างประเทศ
3. ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศ

4. ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการป้องกันยาเสพติดและการแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้ติดยาเสพติดระหว่างประเทศเพื่อพัฒนารูปแบบ การป้องกันและมาตรฐานการบำบัดรักษาระหว่างประเทศ

5. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนาทางเลือกและเผยแพร่แนวปฏิบัติสหประชาชาติด้านการพัฒนาทางเลือกที่เกิดจากการผลักดันของไทยให้กับนานาประเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

6. ส่งเสริมความร่วมมือด้านกฎหมายและสร้างความสอดคล้องทางกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. ประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเข้มแข็งและปลอดภัยจากภัยคุกคามของยาเสพติด

2. พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อควบคุมยาเสพติด

3. ปฏิบัติตามพันธกรณีข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด

4. ประสานผลักดันการยุติบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบผลิตค้า และลำเลียงยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ระหว่างประเทศ

5. ประสานผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ กฎหมาย การพัฒนาทางเลือก และการพัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้อง

6. บริหารจัดการความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างมีเอกภาพ

กลยุทธ์

1. ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกับนานาประเทศเพื่อจัดการกับความท้าทายจากปัญหายาเสพติด

2. ดำเนินการเชิงรุกเพื่อแสวงหา ขยายเครือข่าย และพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ปัญหายาเสพติด

3. มุ่งมั่นผลักดันหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศและสมาชิกประชาคมอาเซียนเพื่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคและประชาคมโลก

4. พัฒนาคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

5. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศไทย

แนวทาง

1. ประสานผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการพัฒนาไทยสู่ศูนย์กลางความร่วมมืออาเซียนในการควบคุมปัญหายาเสพติด

2. พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศและการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านยาเสพติด

3. ประสานผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศด้านปราบปรามยาเสพติด

4. ประสานผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันยาเสพติดและการแก้ไข
ปัญหาผู้เสพยาเสพติดเพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันและมาตรฐานการบำบัดรักษาระหว่าง
ประเทศ

5. ประสานผลักดันการเผยแพร่ด้านการพัฒนาทางเลือกเพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหา
ยาเสพติดระหว่างประเทศอย่างยั่งยืน

6. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการพัฒนากฎหมายและสร้างความสอดคล้อง
ทางกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ

6. ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด วัตถุประสงค์เพื่อ
สร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อควบคุม ป้องปราม และป้องกันปัญหายาเสพติด
2. บริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. สร้างและพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อควบคุมพื้นที่ปัญหาและเหตุปัจจัยหรือเงื่อนไขของ
ปัญหายาเสพติด
2. ส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเพิ่มพื้นที่บวก เพิ่มปัจจัยบวก

กลยุทธ์

1. ป้องกันเชิงรุก
2. ป้องกันพื้นที่ (Defensible space)
3. ควบคุมพื้นที่เสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง
4. เพิ่มพื้นที่เชิงบวก ปัจจัยบวก

แนวทาง

1. สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกัน ควบคุมพื้นที่เสี่ยงปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มพื้นที่เชิงบวก
ปัจจัยบวกเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในระยะยาว
2. บริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

7. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน วัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการการมีส่วน
ร่วมของภาคประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา
สถานประกอบการและสังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด และสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืน
ในระยะยาว

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. สร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด
2. สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. ทุกหมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็งเอาชนะปัญหาหยาเสฟติดและมีกลไกในการเฝ้าระวังปัญหา (81,909 หมู่บ้าน/ชุมชน)
2. หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งพัฒนาสู่กองทุนแม่ของแผ่นดิน พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน บูรณาการสู่เศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์

1. ดำเนินการตามยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
2. ระเบิดมาจากข้างใน
3. ทำให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
4. เชื่อมบน ประสานล่าง

แนวทาง

1. สร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติด
2. สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหาหยาเสฟติดระดับพื้นที่ในระยะยาว
8. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเอกภาพการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติด

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. จัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่มีความเหมาะสม ลดความซ้ำซ้อนและสามารถแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. บูรณาการประสานเชื่อมโยงระหว่างแผนแม่บทแผนยุทธศาสตร์ด้านยาเสฟติดกับทุกแผนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น
3. พัฒนาระบบข้อมูลยาเสฟติดทุกระบบให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดอย่างมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาระบบอำนวยการและระบบสนับสนุนที่มีเอกภาพ

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรทุกระดับให้เกิดประสิทธิภาพและ มีเอกภาพในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
2. พัฒนาระบบแผนงานและงบประมาณให้มีความเชื่อมโยงกันทุกระบบและบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่ง
3. พัฒนาระบบข้อมูลและการเฝ้าระวังปัญหาหยาเสฟติดให้สามารถบ่งชี้สถานการณ์ปัญหาหยาเสฟติด ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาหยาเสฟติด และนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการกำหนดมาตรการและเป้าหมายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสฟติดเพื่อเตรียมคนสำหรับอนาคต และสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันไปสู่ขีดความสามารถในระดับที่เป็นสากล
5. พัฒนาระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผล

6. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านยาเสพติดเพื่อสนับสนุน การดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. พัฒนาการวิจัยและพัฒนาวิชาการและองค์ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

8. พัฒนาการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุก

กลยุทธ์

1. จัดทำโครงสร้างนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านยาเสพติดเพื่อเป็นทิศทางการพัฒนาในระยะยาว

2. กำหนดบทบาทภารกิจและจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

3. ใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบแนวทางในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4. จัดทำตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทาง

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์การ

2. พัฒนาระบบแผนงานและงบประมาณ

3. พัฒนาระบบข้อมูลและเฝ้าระวังยาเสพติด

4. พัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

5. พัฒนาระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผล

6. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

7. พัฒนาการวิจัยและพัฒนา วิชาการ และองค์ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

8. พัฒนาการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558–2562 ของสำนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558, หน้า 21-69) ยกเว้นยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ เนื่องจากเป็นยุทธศาสตร์ที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อตอบคำถาม การวิจัย และกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด

3. ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม

4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด

5. ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

2.4 บริบทของอำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลจังหวัดเชียงราย

1.ที่ตั้ง จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 19 องศาเหนือ ถึง 20 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 15 ลิปดา ถึง 100 องศา 45 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 785 กิโลเมตร

2.อาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันออก ติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้ติดต่อกับ จังหวัดพะเยาและลำปาง ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่าและจังหวัดเชียงใหม่แนวเขตชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า ด้านอำเภอแม่จัน แม่สาย แม่ฟ้าหลวง และเชียงแสน รวม 130 กิโลเมตร แยกเป็นแนวภูเขา 100 กิโลเมตร แนวแม่น้ำสาย 10 กิโลเมตร และแนวแม่น้ำรวก 20 กิโลเมตร แนวเขตชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระยะทาง 180 กิโลเมตร โดยเป็นแนวแม่น้ำโขง 90 กิโลเมตร และแนวภูเขา 94 กิโลเมตร

3.สภาพภูมิประเทศ เชียงรายมีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (North Continental Highland) มีพื้นราบสูงเป็นหย่อมๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย เวียงป่าเป้า และเชียงของ บริเวณเทือกเขาจะมีความสูงประมาณ 1,500 - 2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล บริเวณส่วนที่ราบตามลุ่มแม่น้ำสำคัญในตอนกลางของพื้นที่ ได้แก่ อำเภอพาน เมือง แม่จัน แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ มีความสูงประมาณ 410 - 580 เมตร จากระดับน้ำทะเล

4.หน่วยการปกครอง จังหวัดเชียงรายแบ่งหน่วยปกครองออกเป็น

- ส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาค 27 หน่วยงาน
- ส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง 85 หน่วยงาน

- ส่วนราชการสังกัดส่วนท้องถิ่นได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง, เทศบาลนคร 1 แห่ง, เทศบาลตำบล 25 แห่ง, องค์การบริหารส่วนตำบล 120 แห่ง,
- อำเภอ 18 อำเภอ 124 ตำบล 1,738 หมู่บ้าน โดยมี 7 อำเภอชายแดนประกอบด้วย

ข้อมูลอำเภอแม่จันจังหวัดเชียงราย

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอแม่จันมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสนทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเชียงแสน อำเภอดอยหลวง และอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงราย ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง และสหภาพเมียนมา

2. การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอแม่จันแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 11 ตำบล 139 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ตำบลแม่จัน มีจำนวน 14 หมู่บ้าน มีจำนวน 4,894 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 10,912 คน
- 2) ตำบลจันจว้า มีจำนวน 11 หมู่บ้าน มีจำนวน 2,467 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 7,261 คน
- 3) ตำบลแม่คำ มีจำนวน 14 หมู่บ้าน มีจำนวน 4,255 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 10,799 คน
- 4) ตำบลป่าซาง มีจำนวน 15 หมู่บ้าน 5,146 ครัวเรือน ประชากร 10,566 คน
- 5) ตำบลสันทราย มีจำนวน 9 หมู่บ้าน 1,853 ครัวเรือน ประชากร 4,942 คน
- 6) ตำบลท่าข้าวเปลือก มีจำนวน 14 หมู่บ้าน 2,873 ครัวเรือน ประชากร 7,489 คน
- 7) ตำบลป่าตึง มีจำนวน 20 หมู่บ้าน 7,779 ครัวเรือน ประชากร 20,782 คน
- 8) ตำบลแม่ไร่ มีจำนวน 9 หมู่บ้าน 3,150 ครัวเรือน ประชากร 8,319 คน
- 9) ตำบลศรีคำ มีจำนวน 11 หมู่บ้าน 2,561 ครัวเรือน ประชากร 5,951 คน
- 10) ตำบลจันจว้าใต้ มีจำนวน 12 หมู่บ้าน 3,082 ครัวเรือน ประชากร 8,202 คน
- 11) ตำบลจอมสวรรค์ มีจำนวน 10 หมู่บ้าน 1,555 ครัวเรือน ประชากร 4,050 คน

ข้อมูลอำเภอแม่ฟ้าหลวงจังหวัดเชียงราย

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอแม่ฟ้าหลวงมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับรัฐฉาน (สหภาพเมียนมา) ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอแม่สายและอำเภอแม่จัน ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงราย ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอแม่อาว (จังหวัดเชียงใหม่) และรัฐฉาน

2. การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอแม่ฟ้าหลวงแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 ตำบล 77 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ตำบลเทิดไทย มีจำนวน 19 หมู่บ้าน 6,565 ครัวเรือน ประชากร 23,649 คน
- 2) ตำบลแม่สลองใน มีจำนวน 27 หมู่บ้าน 8,528 ครัวเรือน ประชากร 25,798 คน
- 3) ตำบลแม่สลองนอก มีจำนวน 13 หมู่บ้าน 5,827 ครัวเรือน ประชากร 15,250 คน
- 4) ตำบลแม่ฟ้าหลวง มีจำนวน 19 หมู่บ้าน 4,417 ครัวเรือน ประชากร 12,958 คน

ข้อมูลอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอแม่สายตั้งอยู่ทางทิศเหนือสุดของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับรัฐฉาน (สหภาพเมียนมา) ทิศตะวันออก ติดต่อกับรัฐฉาน (สหภาพเมียนมา) และอำเภอเชียงแสนทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จัน และอำเภอแม่ฟ้าหลวง ทิศตะวันตก ติดต่อกับรัฐฉาน (สหภาพเมียนมา)

2. การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สายแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 8 ตำบล 87 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ตำบลแม่สาย มีจำนวน 12 หมู่บ้าน 12,261 ครัวเรือน ประชากร 21,836 คน
- 2) ตำบลห้วยไคร้ มีจำนวน 11 หมู่บ้าน 3,128 ครัวเรือน ประชากร 7,333 คน
- 3) ตำบลเกาะช้าง มีจำนวน 13 หมู่บ้าน 3,951 ครัวเรือน ประชากร 9,601 คน
- 4) ตำบลโป่งผา มีจำนวน 12 หมู่บ้าน 4,875 ครัวเรือน ประชากร 8,533 คน
- 5) ตำบลศรีเมืองชุม มีจำนวน 9 หมู่บ้าน 2,180 ครัวเรือน ประชากร 4,893 คน
- 6) ตำบลเวียงพางคำ มีจำนวน 10 หมู่บ้าน 10,960 ครัวเรือน ประชากร 20,748 คน
- 7) ตำบลบ้านด้าย มีจำนวน 8 หมู่บ้าน 1,630 ครัวเรือน ประชากร 3,875 คน
- 8) ตำบลโป่งงาม มีจำนวน 12 หมู่บ้าน 4,015 ครัวเรือน ประชากร 8,447 คน

ข้อมูลอำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอเชียงแสนตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแม่สาย รัฐฉาน (ประเทศพม่า) และแขวงบ่อแก้ว (ประเทศลาว) ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงบ่อแก้ว (ประเทศลาว) และอำเภอเชียงของทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเชียงของ อำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่จัน ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอแม่จันและอำเภอแม่สาย

2. การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอเชียงแสนแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 6 ตำบล 70 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ตำบลเวียง มีจำนวน 9 หมู่บ้าน 6,024 ครัวเรือน ประชากร 11,334 คน
- 2) ตำบลป่าสัก มีจำนวน 13 หมู่บ้าน 3,093 ครัวเรือน ประชากร 7,807 คน
- 3) ตำบลบ้านแซว มีจำนวน 15 หมู่บ้าน 4,217 ครัวเรือน ประชากร 10,461 คน
- 4) ตำบลศรีดอนมูล มีจำนวน 13 หมู่บ้าน 3,170 ครัวเรือน ประชากร 7,765 คน
- 5) ตำบลแม่เงิน มีจำนวน 12 หมู่บ้าน 2,723 ครัวเรือน ประชากร 8,286 คน
- 6) ตำบลโยนก มีจำนวน 8 หมู่บ้าน 1,851 ครัวเรือน ประชากร 4,670 คน

ข้อมูลอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอเชียงของมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับแขวงบ่อแก้ว (ประเทศลาว) ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงบ่อแก้ว (ประเทศลาว) และอำเภอเวียงแก่นทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเวียงแก่น อำเภอขุนตาล อำเภอพญาเม็งราย และอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอดอยหลวงและอำเภอเชียงแสน

2. การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอเชียงของแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 102 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ตำบลเวียง มีจำนวน 14 หมู่บ้าน 6,540 ครัวเรือน ประชากร 13,365 คน
- 2) ตำบลสถาน มีจำนวน 16 หมู่บ้าน 4,246 ครัวเรือนประชากร 9,306 คน
- 3) ตำบลศรี มีจำนวน 11 หมู่บ้าน 2,674 ครัวเรือน ประชากร 6,374 คน
- 4) ตำบลบุญเรือง มีจำนวน 10 หมู่บ้าน 2,513 ครัวเรือน ประชากร 5,992 คน
- 5) ตำบลห้วยซ้อ มีจำนวน 23 หมู่บ้าน 5,237 ครัวเรือน ประชากร 12,416 คน
- 6) ตำบลศรีดอนชัย มีจำนวน 6 หมู่บ้าน 3,603 ครัวเรือน ประชากร 8,807 คน
- 7) ตำบลริมโขง มีจำนวน 10 หมู่บ้าน 2,550 ครัวเรือน ประชากร 7,159 คน

ข้อมูลอำเภอเวียงแก่นจังหวัดเชียงราย

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอเวียงแก่นตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับเมืองห้วยทรายและเมืองปากทา แขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว ทิศตะวันออก ติดต่อกับเมืองปากทา แขวงบ่อแก้ว ประเทศลาวทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอขุนตาลและอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย

2. การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอเวียงแก่นแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 4 ตำบล 41 หมู่บ้าน ดังนี้

- 1) ตำบลม่วงยาย มีจำนวน 9 หมู่บ้าน 2,777 ครัวเรือน ประชากร 7,482 คน
- 2) ตำบลปอ มีจำนวน 20 หมู่บ้าน 5,112 ครัวเรือน ประชากร 16,338 คน
- 3) ตำบลหล่ายงาว มีจำนวน 6 หมู่บ้าน 1,839 ครัวเรือน ประชากร 3,539 คน
- 4) ตำบลท่าข้าม มีจำนวน 6 หมู่บ้าน 1,752 ครัวเรือน ประชากร 5,789 คน

ข้อมูลอำเภอเทิงจังหวัดเชียงราย

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอเทิงมีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอพญาเม็งราย อำเภอขุนตาล และอำเภอเวียงแก่นทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงบ่อแก้ว และแขวงไชยบุรี (ประเทศลาว) และอำเภอภูซาง (จังหวัดพะเยา)ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอจุน อำเภอเชียงคำ (จังหวัดพะเยา) และอำเภอป่าแดดทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงรายและอำเภอเวียงชัย

2. การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอเทิงแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 10 ตำบล 156 หมู่บ้าน ดังนี้

- 1) ตำบลเวียง มีจำนวน 25 หมู่บ้าน 6,351 ครัวเรือน ประชากร 16,710 คน
- 2) ตำบลจั่ว มีจำนวน 25 หมู่บ้าน 4,512 ครัวเรือน ประชากร 12,135 คน
- 3) ตำบลปล้อง มีจำนวน 12 หมู่บ้าน 3,067 ครัวเรือน ประชากร 8,525 คน
- 4) ตำบลแม่ลอย มีจำนวน 13 หมู่บ้าน 2,309 ครัวเรือน ประชากร 6,817 คน
- 5) ตำบลเชียงเคี่ยน มีจำนวน 12 หมู่บ้าน 1,706 ครัวเรือน ประชากร 4,463 คน

- 6) ตำบลต๊อเต่า มีจำนวน 25 หมู่บ้าน 3,554 ครัวเรือน ประชากร 12,701 คน
- 7) ตำบลหงาว มีจำนวน 20 หมู่บ้าน 3,541 ครัวเรือน ประชากร 9,620 คน
- 8) ตำบลสันทรายงาม มีจำนวน 7 หมู่บ้าน 1,348 ครัวเรือน ประชากร 4,244 คน
- 9) ตำบลศรีดอนไชย มีจำนวน 10 หมู่บ้าน 1,574 ครัวเรือน ประชากร 4,662 คน
- 10) ตำบลหนองแรด มีจำนวน 7 หมู่บ้าน 1,313 ครัวเรือน ประชากร 4,141 คน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนกร จิตรหาญ, ญัฐสิทธิ์ ธนูศิลป์, วรณกานต์ โปรตประโคน, กัลยกร เอี้ยงประโคน, สถาพร วิชัยรัมย์ (2567) ศึกษาการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และ ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้นำชุมชนและประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนมีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ โดยเมื่อปัจจัยการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ระดับการมีส่วนร่วมจะสูงขึ้นเช่นกัน

นพดล ศาลาคาม, โชติ บดีรัฐ, ภาสกร ดอกจันทร์ (2567) ศึกษาการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน และเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมถึงอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายาเสพติด งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอ ทุ่งช้าง จังหวัดน่าน จำนวน 208 คน ผลวิจัยพบว่า การดำเนินการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด เมื่อพิจารณาข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การให้ผู้เสพผู้ติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ตั้งจุดตรวจ จุดสกัดในชุมชนเพื่อป้องปรามการกระทำผิด เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดพบว่า อายุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด และด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ติด อาชีพ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้เสพยาเสพติด

ณัฐพล แหลมทองกลาง และคณะ (2566) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จำนวน 399 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน และปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มการมีวชนสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่นสร้างการรับรู้เรื่องยาเสพติด นำไปสู่การสร้างความเชื่อใจ และให้ข้อมูล

พระมหาฉัตรเพชร สมาจาโร (พินสันเทียะ) (2566) การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหูลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหูลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 400 คน เครื่องมือใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหูลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีอายุ อาชีพ ระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกันจำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสารในการเข้าร่วมกิจกรรมในการป้องกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01

อภิชาติ พินรัมย์ (2565) การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนบ้านระกาไกรศร ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพที่ต่างกัน เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในชุมชนบ้านระกาไกรศร ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 238 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิด และปลายเปิด ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนบ้านระกาไกรศร ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมืองสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามลำดับ และสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนบ้านระกาไกรศรตำบลเพี้ยราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพที่ต่างกัน พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า มีสาเหตุปัญหา คือ พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก และข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า มีการเสนอแนะว่า ควรแนะแนวข้อเสียของยาเสพติดให้กลุ่มเสี่ยง และจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์

กรวิทย์ เกาะกลาง, วินิจ ฝาเจริญ และวัชร ชะติมนตรี (2564) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยเฉพาะด้านการดำเนินงานมีส่วนร่วมสูงสุด ขณะที่ด้านการประเมินผลมีน้อยที่สุด มีความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมตามปัจจัยบางประการ เช่น อายุ รายได้ และระดับการศึกษา

พงษ์ศักดิ์ มุกตาม่วง (พฤษภาคม 2563) ศึกษาเรื่อง บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนมจังหวัดนครพนม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านและประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนม จังหวัดนครพนม, เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนม เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาอิทธิพลของบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนมกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอราทูพนม จำนวน 224 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า 1. บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนม ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุงาน และที่ตั้งของหมู่บ้าน พบว่า ประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทูพนม โดยภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อศึกษาตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านตำแหน่งพบว่า ประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอราทู

พนม โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4. บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม อย่างมีนัยสำคัญสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม ได้ร้อยละ 64.60

นิภาภัทร อยู่พุ่ม (2561) ศึกษาองค์ความรู้ กระบวนการจัดการความรู้รูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการสร้างสังคมปลอดยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา ในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลางและ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า นิยามองค์ความรู้ คือ ผสมผสานวิชาการทางโลกทุกแขนงวิทยาการและพุทธธรรมเพื่อหาวิธีการให้บุคคลรู้จักเข้าใจในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามสภาพตนเองโดยมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่จะป้องกัน หลีกเลียง ปฏิเสธ ลด ละ เลิก ยาเสพติดกระบวนการจัดการความรู้เกี่ยวกับสังคมปลอดยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนายึดหลักการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบและร่วมตรวจสอบโดยอาศัยพลังแห่งศรัทธา พลังแห่งปัญญา และพลังแห่งคุณค่าในภาคเหนือมี 4 รูปแบบได้แก่ 1. รูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว 2. รูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด 3. รูปแบบการวางกฎกติกาของชุมชน และ 4. รูปแบบการจัดโครงการกิจกรรม ภาคใต้ ได้แก่ รูปแบบประชารัฐร่วมใจต้านภัยยาเสพติด โดยยึดหลักการ เข้าใจ เข้าถึงและการพัฒนา ภาคใต้ ได้แก่ รูปแบบประชาสังคม ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ รูปแบบ บ้าน วัด โรงเรียน

สุวปรียา จันต๊ะ (2562) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหามีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 111 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

พิรพัฒน์ แสนสุข (2561) ได้ทำการศึกษา บทบาทผู้นำชุมชน ในการแก้ไขป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ การศึกษารังนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการแก้ไขป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการแก้ไขป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและอุปสรรคของการแก้ไขป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรบึงสามพัน ยศพันตำรวจโท ยศ

พันตำรวจโท ยศดาบตำรวจผู้บังคับหมู่ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จำนวน 3 คน (2) ผู้นำชุมชนในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 4 คน

(3) เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล บึงสามพัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล บึงสามพัน จำนวน 2 คน (4) ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ผลการศึกษา พบว่า บทบาทผู้นำชุมชนในการแก้ไขป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์มีดังนี้ (1) การแก้ไขป้องกันปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์โดยเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด และการป้องกันโดยการสุ่มตรวจกลุ่มเสี่ยง รวมถึงการป้องกันผู้ค้าและผู้ติดยาเสพติดทั้งที่เป็นนักเรียนและบุคคลภายนอกเพื่อไม่ให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา (2) การแก้ไขป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการให้ความรู้และการปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้ร่วมกันในการป้องกันไม่ให้ยาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดในชุมชน (3) จัดตั้งจุดตรวจสิ่งผิดกฎหมายและตรวจปัสสาวะบนทางคมนาคมในเขตตำบลบึงสามพัน อำเภอ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการป้องกันบุคคลที่พกพาสิ่งผิดกฎหมายรวมถึงยาเสพติด และดำเนินคดีกับผู้พกพาสิ่งผิดกฎหมายและผู้ติดยาเสพติด (4) สำรวจเป้าหมายและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อแยกเป้าหมายให้เป็นระดับอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการดำเนินการป้องกันอย่างเด็ดขาด (5) การสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนในการร่วมกันแก้ไขป้องกันปัญหา ยาเสพติด

ดร.บริตเจ็ต ไพรสท์เลอร์ และคณะ (ค.ศ.2022) ศึกษาชุมชนที่รักษา (HCS) ได้ประเมินประสิทธิผลของการแทรกแซงชุมชนที่รักษา (CTH) ในการป้องกันการใช้จ่ายเกินขนาดจนเสียชีวิตท่ามกลางการแพร่ระบาดของยาฝิ่นในสหรัฐอเมริกา เพื่อประเมินผลกระทบของการแทรกแซง CTH ต่อการเสียชีวิตจากการใช้จ่ายเกินขนาดและการเสียชีวิตจากการใช้จ่ายเกินขนาดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาโอปิออยด์ร่วมกับยาจิตเวชหรือเบนโซไดอะซีพีน การทดลองทางคลินิกแบบสุ่มนี้เป็นทดลองเปรียบเทียบแบบกลุ่มคู่ขนาน หลายไซต์ สุ่มชุมชน ปิด และอยู่ในรายการรอ โดยมีชุมชนใน 4 รัฐของสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี 2020 ถึง 2023 ชุมชนที่มีสิทธิ์คือชุมชนที่รายงานอัตราการเสียชีวิตจากการใช้ยาโอปิออยด์เกินขนาดสูงในรัฐเคนตักกี แมสซาชูเซตส์ นิวยอร์ก และโอไฮโอ การสุ่มแบบจำกัดตัวแปรร่วมแบ่งกลุ่มตามชุมชนที่รัฐจัดสรรให้เป็นกลุ่มแทรกแซงหรือกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการปรับสมดุลตามการจำแนกประเภทในเมืองหรือชนบท อัตราการเสียชีวิตจากการใช้ยาโอปิออยด์เกินขนาดในปี 2016-2017 และประชากรในชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นภายในเดือนธันวาคม 2023 การแทรกแซงเพิ่มการศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายเกินขนาดและการแจกจ่ายนาลอกโซน การรักษาด้วยยาสำหรับอาการป่วยจากการใช้โอปิออยด์ แนวทางการจ่ายยาโอปิออยด์ที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น และการรณรงค์สื่อสารเพื่อลดการติดยาและกระตุ้นความต้องการการแทรกแซงตามหลักฐาน ผลลัพธ์ ในชุมชนที่เข้าร่วม 67 แห่ง (34 แห่งในกลุ่มแทรกแซง 33 แห่งในกลุ่มควบคุม) และรวมผู้เข้าร่วม 8,211,506 ราย (หญิง 4,251,903 ราย [51.8%]; ผิวดำ 1,273,394 ราย [15.5%], ฮิสแปนิก 603,983 ราย [7.4%], ผิวขาว 5,979,602 ราย [72.8%], อื่นๆ 354,527 ราย [4.3%]) อัตราเฉลี่ยของการเสียชีวิตจากการใช้จ่ายเกินขนาดที่เกี่ยวข้องกับสารทั้งหมดคือ 57.6 ต่อประชากร 100,000 รายในกลุ่มแทรกแซงและ 61.2 ต่อประชากร 100,000 รายในกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่มีความแตกต่างที่มี

นัยสำคัญทางสถิติ (อัตราส่วนอัตราที่ปรับแล้ว [aRR] คือ 0.92; ช่วง CI 95% คือ 0.78-1.07; $P = .26$) มีการลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 37% (aRR 0.63; 95% CI 0.44-0.91; $P = .02$) ในอัตรา การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับยาโอปิออยด์และยาจิตเวช (นอกเหนือจากโคเคน) และการลดลงที่ไม่สำคัญ ในการเสียชีวิตจากการใช้ยาเกินขนาดสำหรับยาโอปิออยด์ร่วมกับโคเคน (6%) และยาโอปิออยด์ ร่วมกับเบนโซไดอะซีพีน (1%) บทสรุปและความเกี่ยวข้อง ในการทดลองทางคลินิกของการ แทรกแซง CTH นี้ อัตราการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสารกระตุ้นจิตประสาทที่มีทั้งโอปิออยด์และโคเคน ลดลง การเสียชีวิตทั้งหมดไม่แตกต่างกันทางสถิติ การแทรกแซงที่เน้นชุมชนและขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ที่ขยายขอบเขตแนวทางปฏิบัติตามหลักฐานด้วยแคมเปญการสื่อสารอาจลดการเสียชีวิตจากการใช้ สารหลายชนิดเกินขนาดที่เกี่ยวข้องกับโอปิออยด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กองกำลังผาเมืองแถลงผลงาน สกัดกั้นยาเสพติดชายแดนในรอบ 9 เดือน ตรวจยึดยาบ้า 150 กว่าล้านเม็ด เพิ่มขึ้นจาก ปี 2566 ทั้งปี ถึง 3 เท่า จ่อทะลักเข้าไทยกว่าอีก 100 ล้านเม็ด 25 มิถุนายน 2567 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า พลตรี ประพัฒน์ พบสุวรรณ ผู้บัญชาการ กองกำลังผาเมือง และ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกองกำลังผาเมือง ร่วมกับ นายวรวิทย์ ชัยสวัสดิ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่, พล.ต.นิรันดร์ชัย ทิพย์กาญจนกุล รองผู้บัญชาการหน่วย บัญชาการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ชายแดนภาคเหนือ, พ.ต.อ.ทรง กริช ออนตะไคว้ รอง ผบก.ภ.จว.เชียงใหม่ ร่วมแถลงผลงาน การสกัดกั้น ป้องกันและปราบปรามยา เสพติดกองกำลังผาเมือง ในช่วง 9 เดือน ที่ห้องประชุมทองจตุ บก.กองกำลังผาเมือง

ล่าสุด หน่วยเฉพาะกิจไซยานูภาพ กองกำลังผาเมือง จัดกำลังพล 2 ชุดปฏิบัติการออก ลาดตระเวนผ้าตรวจในพื้นที่แนวชายแดน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเข้ามิดที่ผ่านมา พบกลุ่ม คนต้องสงสัย ประมาณ 20 คน เดินเท้าจากแนวป่า เข้ามายังบ้านป่าคา ตำบลม่อนปิ่น หลังนำกำลัง เข้าตรวจสอบพื้นที่ไม่พบกลุ่มคนดังกล่าว พบเพียงรถยนต์กระบะ 4 ประตู ขับออกจากจุดดังกล่าว อย่างรวดเร็ว จึงได้ประสานกำลังพลอีกชุดปฏิบัติการตั้งด่านสกัด บริเวณทางหลวงชนบทบ้านห้วยจะ นุ ตำบลม่อนปิ่น แต่คนขับได้ขับเลี้ยวด้านหลังหนี นำรถไปจอดรถทิ้งไว้ในป่าข้างวัดห้วยจะนุ จากการ ตรวจสอบไม่พบตัวคนขับ ซึ่งคาดว่าอาศัยจังหวะหลบหนีเข้าป่า ขณะที่ภายในรถพบกระสอบฟาง ดัดแปลงเป็นเป้ซุกซ่อนยาบ้ารวม 16 ใบวางไว้ด้านในรถ รวมยาบ้า 1.6 ล้านเม็ด

ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย 1 คน ขณะขึ้นรถจักรยานยนต์วนเวียนใกล้จุด เกิดเหตุ หลังสอบสวนเจ้าตัวสารภาพว่าเป็นผู้ร่วมขบวนการลำเลียงยา โดยทำหน้าที่ขึ้นรถนำรถขนยา เสพติดดังกล่าว

พลตรีประพัฒน์ พบสุวรรณ ผู้บัญชาการกองกำลังผาเมือง ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกองกำลังผาเมือง เปิดเผยว่า ตั้งแต่ ตุลาคม 2566 จนถึงปัจจุบัน หน่วยสามารถสกัดกั้นยาเสพติดได้ 318 ครั้ง จับกุมผู้ต้องหาได้ 327 คน ตรวจยึดยาบ้าได้ 150.4 ล้าน เม็ด, เฮโรอีน 256.7 กิโลกรัม, ไอซ์ 1,248.3 กิโลกรัม, ฝิ่น 179.5 กิโลกรัม และคีตามีน 29.2 กิโลกรัม กลุ่มขบวนการเสียชีวิต 29 ศพ จากการปะทะ กับเจ้าหน้าที่ จำนวน 38 ครั้ง

นอกจากนี้ยังมีรายงานข่าวว่า ในครึ่งปีหลังยังมียาเสพติดจ่อทะลักเข้าไทยกว่าอีก 100 ล้าน เม็ด จึงได้สั่งการให้หน่วยในพื้นที่ ยังคงเพิ่มความเข้มงวดในการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด อย่างต่อเนื่องต่อไป

โดยในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2559: 3) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตาม แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพ.ศ. 2558–2562 ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558: 21-69) ยกเว้นยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยา และผู้ค้ายาเสพติดยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

1. ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด
3. ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม
4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด
5. ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยศึกษาแนวความคิดและค้นคว้าข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้แบบสอบถามทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ศึกษาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเขตปกครองในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอชายแดน ของจังหวัดเชียงราย รวม 7 อำเภอ 50 ตำบล 672 หมู่บ้าน แยกเป็น กำนัน 50 คน ผู้ใหญ่บ้าน 622 คน ประชากรทั้งสิ้น 672 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดน ของจังหวัดเชียงราย จำนวน 250 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีการดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีการดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับและกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Taro Yamane ดังนี้

จากสูตร
$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n แทน จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด 672 คน

e แทน ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น (กำหนด e = .05)

แทนค่าสูตร $n = 672 / (1 + 672 \times (0.05)^2) = 672 / 2.68 = 250.7462$

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การคำนวณและตัวอย่างที่ได้สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วน เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างมากน้อยตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ ซึ่งสามารถหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนของแต่ละประเภทประชากร และกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\text{กลุ่มตัวอย่าง} = \frac{(\text{ค่าที่ได้จากการคำนวณของกลุ่มตัวอย่าง (ยามาเน่)} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละอำเภอ})}{\text{จำนวนประชากรรวมทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 3.1 ตารางจำนวนประชากร (กำนัน) ใน 7 อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย

ลำดับที่	ชื่ออำเภอ	จำนวนกำนัน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	อำเภอแม่จัน	11	4
2	อำเภอแม่ฟ้าหลวง	4	1
3	อำเภอแม่สาย	8	3
4	อำเภอเชียงแสน	6	3
5	อำเภอเชียงของ	7	3
6	อำเภอเวียงแก่น	4	1
7	อำเภอเทิง	10	4
รวม		50	19

ตารางที่ 3.2. ตารางจำนวนประชากร (ผู้ใหญ่บ้าน) ใน 7 อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย

ลำดับที่	ชื่ออำเภอ	จำนวนผู้ใหญ่บ้าน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	อำเภอแม่จัน	128	48
2	อำเภอแม่ฟ้าหลวง	73	27
3	อำเภอแม่สาย	79	29
4	อำเภอเชียงแสน	64	24
5	อำเภอเชียงของ	95	35
6	อำเภอเวียงแก่น	37	14
7	อำเภอเทิง	146	54
รวม		622	231

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย หมายถึงการเคยผ่านการอบรมการทำงาน การร่วมกิจกรรม ตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด 5 ด้านหลัก (คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด, 2559, หน้า 3) ประกอบด้วย 1. ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2. ด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด 3. ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม 4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด 5. ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดคะแนนในการตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย ลักษณะแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เพื่อให้เครื่องมือในการวิจัยมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยมากที่สุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์เฉพาะ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบวิธีวิจัย เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม และข้อคำถาม
2. สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระ และนำบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการปฏิบัติงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดตามแนวคิด

ของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย มากำหนดเป็นตัวแปรตาม

3. กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของข้อคำถามโดยการสังเคราะห์จาก บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2559: 3) และ แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ของสำนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(2558: 21-69) ยกเว้นยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ออกมาเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอกรรมการ ที่ปรึกษางานคั่นคว่ำอิสระ เพื่อตรวจสอบข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อรับทราบคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษางานคั่นคว่ำอิสระที่ได้รับคำแนะนำแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง

6. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาความสมบูรณ์ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการใช้สำนวนภาษา (Wording) เพื่อพิจารณาแก้ไข ข้อคำถามในแบบสอบถาม (Format) ให้มีข้อความที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย 1. พระราชันทวีชัยบัณฑิต, รศ.ดร. (ธรรมวัตร, สกุล ณ น่าน) ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง, รองเจ้าคณะจังหวัดน่าน, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. วรปรัชญ์ คำพงษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ 3. พ.อ.ดร.พงศ์ศิริ พงศ์อาริยะมงคล อาจารย์พิเศษประจำคณะรัฐศาสตร์และอาจารย์พิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามตรงหรือสอดคล้องกับนิยามตัวแปร

0 เมื่อไม่แน่ใจหรือข้อคำถามมีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจน

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับนิยามตัวแปร

จากนั้นนำมาหาค่าตรรกษีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC)

$$\text{โดยใช้สูตร } \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item congruency)

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนทรงคุณวุฒิ

โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 (ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ายอมรับได้ อ้างอิง สุทธิสา ลิ้มชัยกิจ (2560) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) ส่วนข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น ข้อคำถามทุกข้อ จึงผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านที่ได้ตรวจสอบและเห็นว่ามีความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้านและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

8. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามต้องมากกว่า 0.70 (ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ดีควรมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป แหล่งอ้างอิง บุญธรรม กิจปรีดาภิรต (2550) จึงจะถือว่าแบบสอบถามนั้นใช้ได้ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

8.1 แบบสอบถามภาพรวมทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น 1.00

8.2 แบบสอบถามบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย ได้ค่าความเชื่อมั่น 1.00

9. นำแบบสอบถามดังกล่าว ที่ผ่านการทดลองใช้ และหาค่าความเชื่อมั่นมาทำการปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก ถึงกำนันทุกตำบลในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงรายเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย จำนวน 250 คน

2. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียดความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยหน่วยทหารพรานในพื้นที่และการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปให้กำนันผู้ใหญ่บ้านตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 ตำบล 672 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 250 คน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม (ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเก็บไปอำเภอละ 5 ชุด เพื่อป้องกันแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์)

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (Coding form)
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1) การวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage)

3.2) การวิเคราะห์ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของคำถามเป็นรายข้อและรายด้าน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามแนวคิดของ Best (1993, หน้า 55 อ้างถึงใน สันพันธุ์พินิจ, 2554: 155) ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึง มีบทบาทในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง มีบทบาทในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง มีบทบาทในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง มีบทบาทในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง มีบทบาทในระดับน้อยที่สุด

3.3) การทดสอบสมมติฐาน เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงรายเมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่า t ชนิด One Sample t-test และ F-test ชนิดการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

3.6 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้สถิติเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญและใช้ค่าดัชนี IOC (Index of Item-objective congruence) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3. การวิเคราะห์ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน

หรือไม่อย่างไรตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้สถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทาง สถิติ .05 กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe, s test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงรายเมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
T	แทน	สถิติทดสอบที
F	แทน	สถิติทดสอบเอฟ
p	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
Df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย

ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง 2) ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยดำเนินการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำนวน 250 คน และจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล นำเสนอข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n)			
		กำนัน	ผู้ใหญ่บ้าน	รวม	ร้อยละ
1	แม่จัน	4	48	52	20.80
2	แม่ฟ้าหลวง	1	27	28	11.20
3	แม่สาย	3	29	32	12.80
4	เชียงแสน	3	24	27	10.80
5	เชียงของ	3	35	38	15.20
6	เวียงแก่น	1	14	15	6.00
7	เทิง	4	54	58	23.20
รวม		19	231	250	100.00

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านใน 7 อำเภอรวมทั้งสิ้น จำนวน 250 คน ซึ่งอำเภอที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเทิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20 รองลงมา ได้แก่ อำเภอแม่จัน จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80 และอำเภอเชียงของ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	204	81.60
หญิง	46	18.40
รวม	250	100.00
2. อายุ		
20-39 ปี	41	16.40
40-59 ปี	202	80.80
60 ปีขึ้นไป	7	2.80
รวม	250	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	7	2.80
มัธยมศึกษา	88	35.20
ปวช./ปวส.	59	23.60
ปริญญาตรี	77	30.80
ปริญญาโท	19	7.60
ปริญญาเอก	-	-
อื่น ๆ	-	-
รวม	250	100.00
4. สถานภาพสมรส		
โสด	49	19.60
สมรส	188	75.20
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	13	5.20
รวม	250	100.00
5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน		
1 - 2 ปี	13	5.20
3 - 4 ปี	67	26.80

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
5 - 6 ปี	83	33.20
7 - 8 ปี	25	10.00
8 ปีขึ้นไป	62	24.80
รวม	250	100.00

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน พบว่า

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ โดยเป็นเพศชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 81.60 และ เพศหญิง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ โดยช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 40-59 ปี จำนวน 200 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.80 รองลงมา 20-39 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 และ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยระดับการศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มัธยมศึกษา จำนวน 88 คน คิดเป็น ร้อยละ 35.20 รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน 77 คน คิดเป็น ร้อยละ 30.8 และ ปวช./ปวส. จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยสถานภาพสมรสที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สมรส จำนวน 188 คน คิดเป็น ร้อยละ 75.20 รองลงมา คือ โสด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน โดยระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 5 - 6 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.20 รองลงมา คือ 3 - 4 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 และ 8 ปีขึ้นไป จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ตามลำดับ

1.2 ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย

ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยนำเสนอตามรายชื่อทั้งในภาพรวมรายด้านและภาพรวมทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2) ด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด 3) ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม 4) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน โดยการ

สอบถามความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำนวน 250 คน นำเสนอตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย (n=250)

ที่	รายการ	ความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด				
1	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชน	4.46	.68	มาก
2	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนนอกชุมชน	4.36	.75	มาก
3	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มผู้ใหญ่และวัยแรงงาน	4.31	.78	มาก
4	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดต่อกลุ่มเสี่ยง	4.36	.77	มาก
5	การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อการป้องกันยาเสพติดในและนอกชุมชน	4.29	.83	มาก
ภาพรวมด้านที่ 1		4.36	.61	มาก
ด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด				
1	การให้ผู้เสพยาเสพติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ	4.38	.80	มาก
2	การให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับการติดตามดูแลช่วยเหลืออย่างมีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อป้องกันการเสพยาซ้ำ	4.25	.79	มาก
3	ครอบครัว ชุมชน สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพยาเสพติด และมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ และติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด	4.34	.75	มาก
4	การบริหารจัดการอย่างบูรณาการทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดผู้เสพยาเสพติดเป็นศูนย์กลาง	4.30	.80	มาก
ภาพรวมด้านที่ 2		4.32	.65	มาก

ที่	รายการ	ความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม				
1	การสร้างและพัฒนาระบบรองรับและสนับสนุนการส่งต่อผู้พ้นโทษและผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อแก้ไขฟื้นฟูติดตามดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบครบวงจร กลับคืนสู่สังคม	4.19	.82	มาก
2	การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคน และยอมรับ“การคืนคนดี สู่สังคม”	4.32	.80	มาก
3	การเสริมสร้างศักยภาพของผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อให้ความพร้อมทั้งสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต สามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม	4.25	.81	มาก
4	การส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่มีศักยภาพได้กลับเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้	4.25	.78	มาก
ภาพรวมด้านที่ 3		4.26	.67	มาก
ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด				
1	การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปราชัยควบคุมพื้นที่เสี่ยงปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มพื้นที่เชิงบวกปัจจัยบวกเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดในระยะยาว	4.26	.81	มาก
2	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน	4.28	.82	มาก
ภาพรวมด้านที่ 4		4.27	.75	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน				
1	การสร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด	4.41	.77	มาก
2	การสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหาเสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว	4.40	.81	มาก
ภาพรวมด้านที่ 5		4.40	.73	มาก
รวม		4.32	.59	มาก

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 250 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.59) หากจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.73)

รองลงมา ได้แก่ ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.61) และด้านการแก้ไขปัญหายุสเฟผู้ติดยาเสพติด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.65) ตามลำดับ ซึ่งหากจำแนกในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.61) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.68) รองลงมา ได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนนอกชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดต่อกลุ่มเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.75, 0.77) และการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มผู้ใหญ่และวัยแรงงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.78) ตามลำดับ

ด้านการแก้ไขปัญหายุสเฟผู้ติดยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.65) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การให้ยุสเฟผู้ติดยาเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.80) รองลงมา ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สังคมยอมรับและให้โอกาสยุสเฟผู้ติดยาและมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพและติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.75) และการบริหารจัดการอย่างบูรณาการทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยิดยุสเฟผู้ติดยาเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D.=0.80) ตามลำดับ

ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.67) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคน และยอมรับ“การคืนคนดี สู่สังคม” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.80) รองลงมา ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพของผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อให้ความร่วมมือทั้งสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต สามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่มีศักยภาพได้กลับเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.81, 0.78) และการสร้างและพัฒนาระบบรองรับและสนับสนุนการส่งต่อผู้พ้นโทษและผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อแก้ไขฟื้นฟูติดตามดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบ ครบวงจร กลับคืนสู่สังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=0.82) ตามลำดับ

ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.=0.75) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D.=0.82) รองลงมา ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปราชัยพื้นที่เสี่ยงปัจจัยเสี่ยง และเพิ่มพื้นที่เชิงบวกปัจจัยบวกเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในระยะยาว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.81)

ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.73) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การสร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.77)

รองลงมา ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.81)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงรายเมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้ 1) จำแนกตามเพศ 2) จำแนกตามอายุ 3) จำแนกตามระดับการศึกษา 4) จำแนกตามสถานภาพสมรส และ 4) จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน นำเสนอตามตารางที่ 4-8 ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ ของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ กำนันผู้ใหญ่บ้านเพศชายและกำนันผู้ใหญ่บ้านเพศหญิง โดยใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน Independent Sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยรายด้านและภาพรวม นำเสนอตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ

บทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	4.33	.61	4.50	.61	-1.786	.075
2.ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด	4.30	.67	4.41	.56	-1.101	.272
3.ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม	4.23	.68	4.38	.62	-1.414	.159
4.ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด	4.24	.75	4.41	.73	-1.413	.159
5.ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน	4.38	.74	4.50	.68	-.985	.325
ภาพรวม	4.29	.59	4.44	.55	-1.576	.116

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ พบว่า บทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งรายด้านและภาพรวมของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกันไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ 1) กำนันผู้ใหญ่บ้านอายุ 20-39 ปี 2) กำนันผู้ใหญ่บ้านอายุ 40-59 ปี และ 3) กำนันผู้ใหญ่บ้าน อายุ 60 ปีขึ้นไป โดยใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน F-test แบบ One-way ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยรายด้านและภาพรวม นำเสนอตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ

บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด	อายุ	$\bar{X}$	S.D.	df	F	p
1.ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	20-39 ปี	4.40	.60	2	.336	.715
	40-59 ปี	4.35	.62			
	60 ปี ขึ้นไป	4.51	.32			
2.ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด	20-39 ปี	4.32	.70	2	.051	.951
	40-59 ปี	4.31	.65			
	60 ปี ขึ้นไป	4.39	.24			
3.ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม	20-39 ปี	4.18	.73	2	.640	.528
	40-59 ปี	4.26	.66			
	60 ปี ขึ้นไป	4.46	.22			
4.ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด	20-39 ปี	4.35	.71	2	.670	.513
	40-59 ปี	4.25	.77			
	60 ปี ขึ้นไป	4.50	.50			
5.ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน	20-39 ปี	4.39	.68	2	1.865	.157
	40-59 ปี	4.39	.75			
	60 ปี ขึ้นไป	4.93	.19			
ภาพรวม	20-39 ปี	4.32	.60	2	.427	.653
	40-59 ปี	4.31	.59			
	60 ปี ขึ้นไป	4.52	.22			

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามอายุ พบว่า บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด ทั้งรายด้านและภาพรวมของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกันไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม คือ 1) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา 2) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา 3) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาปวช./ปวส. 4) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และ 5) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท โดยใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน F-

test แบบ One-way ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยรายด้านและภาพรวม นำเสนอตามตารางที่ 4.6-4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา

บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด	ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	df	F	p
1.ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	ประถมศึกษา	4.09	.64	4	1.676	.156
	มัธยมศึกษา	4.41	.60			
	ปวช./ปวส.	4.24	.71			
	ปริญญาตรี	4.45	.57			
	ปริญญาโท	4.23	.41			
2.ด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด	ประถมศึกษา	3.96	.85	4	1.463	.214
	มัธยมศึกษา	4.36	.66			
	ปวช./ปวส.	4.22	.72			
	ปริญญาตรี	4.40	.58			
	ปริญญาโท	4.21	.50			
3.ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม	ประถมศึกษา	4.07	.53	4	2.660	.033*
	มัธยมศึกษา	4.38	.68			
	ปวช./ปวส.	4.04	.75			
	ปริญญาตรี	4.31	.62			
	ปริญญาโท	4.20	.44			
4.ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด	ประถมศึกษา	3.71	.81	4	2.457	.046*
	มัธยมศึกษา	4.37	.73			
	ปวช./ปวส.	4.12	.84			
	ปริญญาตรี	4.36	.71			
	ปริญญาโท	4.13	.60			
5.ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน	ประถมศึกษา	4.07	.73	4	2.645	.034*
	มัธยมศึกษา	4.52	.69			
	ปวช./ปวส.	4.34	.84			
	ปริญญาตรี	4.45	.69			
	ปริญญาโท	4.00	.58			
ภาพรวม	ประถมศึกษา	4.01	.62	4	2.341	.056
	มัธยมศึกษา	4.40	.60			
	ปวช./ปวส.	4.18	.67			

บทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติด	ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	df	F	p
	ปริญญาตรี	4.40	.51			
	ปริญญาโท	4.18	.33			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า บทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดและภาพรวมที่มีระดับการศึกษาต่างกันไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด และด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนภาพรวม ที่มีระดับการศึกษาต่างก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบว่าบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงรายด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด และด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนภาพรวม ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากนั้น ผู้วิจัยจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe นำเสนอตามตารางที่ 4.7-4.9

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวช./ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
	$\bar{X}$	4.07	4.38	4.04	4.31	4.20
ประถมศึกษา	4.07		.848	1.000	.928	.996
มัธยมศึกษา	4.38			.059	.987	.888
ปวช./ปวส.	4.04				.210	.933
ปริญญาตรี	4.31					.975
ปริญญาโท	4.20					

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ทุกคู่ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวช./ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
	$\bar{X}$	3.71	4.37	4.12	4.36	4.13
ประถมศึกษา	3.71		.286	.762	.300	.806
มัธยมศึกษา	4.37			.405	1.000	.808
ปวช./ปวส.	4.12				.456	1.000
ปริญญาตรี	4.36					.828
ปริญญาโท	4.13					

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพ

ติดที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ทุกคู่ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวช./ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
	$\bar{X}$	4.07	4.52	4.34	4.45	4.00
ประถมศึกษา	4.07		.639	.930	.782	1.000
มัธยมศึกษา	4.52			.683	.979	.088
ปวช./ปวส.	4.34				.943	.531
ปริญญาตรี	4.45					.213
ปริญญาโท	4.00					

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ทุกคู่ไม่มีความแตกต่างกัน

2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามสถานภาพสมรส ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ 1) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพโสด 2) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพสมรส และ 3) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ โดยใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน F-test แบบ One-way ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยรายด้านและภาพรวม นำเสนอตามตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามสถานภาพสมรส

บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด	สถานภาพสมรส	$\bar{X}$	S.D.	df	F	p
1.ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	โสด	4.53	.46	2	2.497	.084
	สมรส	4.32	.63			
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4.22	.76			
2.ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด	โสด	4.47	.43	2	4.113	.017*
	สมรส	4.31	.68			
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	3.90	.69			
3.ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม	โสด	4.28	.58	2	.310	.734
	สมรส	4.26	.69			
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4.11	.72			
4.ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด	โสด	4.23	.67	2	1.336	.265
	สมรส	4.30	.77			
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	3.96	.66			
5.ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน	โสด	4.54	.54	2	1.927	.148
	สมรส	4.39	.77			
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4.12	.79			
ภาพรวม	โสด	4.42	.39	2	1.895	.152
	สมรส	4.31	.62			
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4.08	.69			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

และภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการแก้ไขปัญหาลูกเสกผู้ติดยาเสพติด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบว่าบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย ด้านการแก้ไขปัญหาลูกเสกผู้ติดยาเสพติดที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากนั้น ผู้วิจัยจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe นำเสนอตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย ด้านการแก้ไขปัญหาลูกเสกผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่

สถานภาพสมรส		โสด	สมรส	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่
	$\bar{X}$	4.47	4.31	3.90
โสด	4.47		.289	.019*
สมรส	4.31			.092
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	3.90			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามสถานภาพสมรส ด้านการแก้ไขปัญหาลูกเสกผู้ติดยาเสพติดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นโสด กับกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ของกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม คือ 1) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน 1-2 ปี 2) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน 3-4 ปี 3) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน 5-6 ปี 4) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน 7-8 ปี และ 5) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน 8 ปีขึ้นไป โดยใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน F-test แบบ One-way ANOVA ที่ระดับ

ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยรายด้านและภาพรวม
นำเสนอตามตารางที่ 12-13 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด
ในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึง
ปัจจุบัน

บทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด	ระยะเวลา ในการดำรง ตำแหน่ง จนถึงปัจจุบัน	$\bar{X}$	S.D.	df	F	p
1.ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาส เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	1 – 2 ปี	4.49	.66	4	.666	.616
	3 – 4 ปี	4.44	.59			
	5 – 6 ปี	4.30	.59			
	7 – 8 ปี	4.30	.67			
	8 ปีขึ้นไป	4.35	.65			
2.ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด	1 – 2 ปี	4.19	.92	4	.643	.633
	3 – 4 ปี	4.37	.54			
	5 – 6 ปี	4.34	.61			
	7 – 8 ปี	4.16	.88			
	8 ปีขึ้นไป	4.31	.65			
3.ด้านการสร้างและพัฒนาระบบ รองรับการคืนคนดีให้สังคม	1 – 2 ปี	4.15	.87	4	.645	.631
	3 – 4 ปี	4.33	.62			
	5 – 6 ปี	4.24	.59			
	7 – 8 ปี	4.10	.86			
	8 ปีขึ้นไป	4.27	.69			
4.ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อ ป้องกันปัญหาเสพติด	1 – 2 ปี	4.31	.48	4	.196	.941
	3 – 4 ปี	4.28	.69			
	5 – 6 ปี	4.27	.74			
	7 – 8 ปี	4.16	.98			
	8 ปีขึ้นไป	4.31	.79			
5.ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน	1 – 2 ปี	4.65	.52	4	1.520	.197
	3 – 4 ปี	4.40	.68			
	5 – 6 ปี	4.30	.76			

บทบาทในการแก้ปัญหาเสพติด	ระยะเวลา ในการดำรง ตำแหน่ง จนถึงปัจจุบัน	$\bar{X}$	S.D.	df	F	p
	7 – 8 ปี	4.28	.93			
	8 ปีขึ้นไป	4.54	.68			
ภาพรวม	1 – 2 ปี	4.33	.62	4	.461	.764
	3 – 4 ปี	4.37	.53			
	5 – 6 ปี	4.29	.54			
	7 – 8 ปี	4.20	.78			
	8 ปีขึ้นไป	4.34	.61			

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน พบว่า บทบาทในการแก้ปัญหาเสพติด ทั้งรายด้านและภาพรวมของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบันต่างกันไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 2 ส่วนที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ การศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย และการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำนวน 250 คน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านใน 7 อำเภอ รวมทั้งสิ้น จำนวน 250 คน ซึ่งอำเภอที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ได้แก่ อำเภอแม่เทิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20 รองลงมา ได้แก่ อำเภอแม่จัน จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80 และอำเภอเชียงของ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 ตามลำดับ ซึ่งหากจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน พบว่า

1.1 จำแนกตามเพศ โดยเป็นเพศชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 81.60 และเพศหญิง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40

1.2 จำแนกตามอายุ โดยช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 40-59 ปี จำนวน 200 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.80 รองลงมา 20-39 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 และ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 ตามลำดับ

1.3 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยระดับการศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มัธยมศึกษา จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 35.20 รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 และ ปวช./ปวส. จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 ตามลำดับ

1.4 จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยสถานภาพสมรสที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สมรส จำนวน 188 คน คิดเป็น ร้อยละ 75.20 รองลงมา คือ โสด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 ตามลำดับ

1.5 จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน โดยระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 5 - 6 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.20 รองลงมา คือ 3 - 4 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 และ 8 ปีขึ้นไป จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 250 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.59) หากจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.73) รองลงมา ได้แก่ ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.61) และด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดในผู้ติดยาเสพติด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.65) ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาตามรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.61) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.68) รองลงมา ได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนนอกชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดต่อกลุ่มเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.75, 0.77) และการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มผู้ใหญ่และวัยแรงงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.78) ตามลำดับ

2.2 ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดในผู้ติดยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.65) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การให้ผู้เสพติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.80) รองลงมา ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพติดและมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพและติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.75) และการบริหารจัดการอย่างบูรณาการทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพต่อการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดผู้เสพติดเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D.=0.80) ตามลำดับ

2.3 ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.67) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคน และยอมรับ “การคืนคนดี สู่สังคม” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.80) รองลงมา ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพของผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อให้ความร่วมมือทั้งสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต สามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่มีศักยภาพได้กลับเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.81, 0.78) และการสร้างและพัฒนาระบบรองรับและสนับสนุนการส่งต่อผู้พ้นโทษและผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อแก้ไขฟื้นฟูติดตามดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบครบวงจร กลับคืนสู่สังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=0.82) ตามลำดับ

2.4 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.=0.75) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D.=0.82) รองลงมา ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปราชัยพื้นที่เสี่ยงปัจจัย

เสี่ยง และเพิ่มพื้นที่เชิงบวกปัจจัยบวกเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในระยะยาว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.81)

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.73) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การสร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.77) รองลงมา ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.81)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า

3.1 จำแนกตามเพศ พบว่า บทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติด ทั้งรายด้านและภาพรวมของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกันไม่แตกต่างกัน

3.2 จำแนกตามอายุ พบว่า บทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติด ทั้งรายด้านและภาพรวมของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกันไม่แตกต่างกัน

3.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า บทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดและภาพรวมที่มีระดับการศึกษาต่างกันไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด และด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนภาพรวมที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้านที่มีความแตกต่างกัน คือ ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด และด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนภาพรวม พบว่า ทุกคู่ไม่มีความแตกต่างกัน

3.4 จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน และภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้านที่มีความแตกต่างกัน คือ ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นโสด กับกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน พบว่า บทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติด ทั้งรายด้านและภาพรวมของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบันต่างกันไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย และเปรียบเทียบบทบาทดังกล่าวเมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน ตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558) ที่มุ่งเน้น การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การสร้าง ภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด ความคิดเห็นที่ว่า "การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็ก และเยาวชนในชุมชน" ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่ม ผู้มีโอกาเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการ พัฒนาทักษะทางสมองของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง (สำนักงาน ป.ป.ส., 2561) การแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติด การที่กำนันผู้ใหญ่บ้านมองว่า "การให้ผู้เสพผู้ติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ" เป็นสิ่งสำคัญที่สุด สะท้อนถึงการยึดหลัก "ผู้เสพคือผู้ป่วย" ตามนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหายาเสพติด (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, 2559)

การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ความสำคัญที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้ความสำคัญกับการ "สื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคนและยอมรับ 'การคืนคนดี สู่ สังคม'" ชี้ให้เห็นถึงการนำ "หลักการอยู่ร่วมกันในสังคม" และการสร้างสังคมที่เข้มแข็งตามที่ ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ได้ระบุไว้ การสร้างสภาพแวดล้อม เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด: การให้ความสำคัญกับ "การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็น รูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน" สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ที่มุ่งเน้นการสร้างสังคมที่ปลอดจาก ยาเสพติด การมีส่วนร่วมภาคประชาชน: บทบาทนี้มีความสำคัญที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการ ตระหนักถึงความจำเป็นของ "การสร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน" และ "การสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่" ตาม ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน

การเปรียบเทียบบทบาทตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

เพศ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เมื่อจำแนกตามเพศ ซึ่งอาจชี้ให้เห็นว่า เพศไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้ อายุ ไม่พบ ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เมื่อ จำแนกตามอายุ แสดงให้เห็นว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านในทุกช่วงวัย มีบทบาทและความเข้าใจในแนวทาง ปฏิบัติที่ใกล้เคียงกันระดับการศึกษา: พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้าน "การสร้างและ

พัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม" และ "การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด" และ "การมีส่วนร่วมภาคประชาชน" มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การศึกษาสูงขึ้นอาจส่งผลต่อความเข้าใจและทัศนคติในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดมากขึ้น สถานภาพสมรส: พบว่า ด้าน "การแก้ไขปัญหายาเสพติด" มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มผู้ใหญ่วัยกลางคนที่เป็นโสดกับกลุ่มผู้ใหญ่วัยกลางคนที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ซึ่งอาจสะท้อนถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการจัดการปัญหาที่ซับซ้อนเช่นการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง: ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของบทบาทกลุ่มผู้ใหญ่วัยกลางคนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เมื่อจำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งอาจไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มผู้ใหญ่วัยกลางคนมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การป้องกันกลุ่มเสี่ยง และการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการนำนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการยกระดับการศึกษา และการพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ เช่น สถานภาพสมรส ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใหญ่วัยกลางคนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการศึกษารวมของข้อมูลกลุ่มผู้ใหญ่วัยกลางคนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเน้นด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จะต้องให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงการบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เมื่อผู้เสพยาเสพติดผ่านกระบวนการบำบัดรักษาแล้วจะต้องมีการสื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของการเป็นคนดีที่จะส่งคืนให้กับสังคม ชุมชน ให้ได้รับการยอมรับ โดยต้องมีการสร้างศักยภาพของผู้ผ่านการบำบัดรักษาให้มีอาชีพ มีสภาพร่างกาย จิตใจ ที่ดี สามารถพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือสังคมได้
3. ผู้นำชุมชนจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมทั้งในและโดยรอบชุมชนให้สอดคล้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด
4. การแก้ไขปัญหายาเสพติดในด้าน การแก้ไขปัญหายาเสพติด อาจจะต้องพิจารณาบุคคลที่จะเข้ามารับผิดชอบ ตามผลการวิจัยทราบว่า คนโสดจะสามารถทำงานได้ดีกว่า คนที่

มีพันธ หรือเคยมีพันธครบครีมาแล้ว ดังนั้นการจะต้องค้นหาตัวบุคคลให้มีความเหมาะสมเพื่อที่จะ
 เข้าในกลุ่มเป้าหมาย และทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามบทบาทของกำนัน
 ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย
2. ควรมีการศึกษากระบวนการดำเนินงานตามบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไข
 ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยอาจศึกษาเป็นกรณีศึกษา เช่น การศึกษา
 บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย ที่มี
 ผลสัมฤทธิ์ในการสกัดกั้นยาเสพติดในชุมชน และการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดไม่ให้กลับไปยุ่ง
 เกี่ยวกับยาเสพติดอีก เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2555). **คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสา
รักษาดินแดน.
- _____. (2556). **คู่มือการฝึกอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้รับเลือกใหม่**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
อาสา รักษาดินแดน.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2559). **แผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชน
มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด.
- _____. (2561). **แผนประชารัฐร่วมใจปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ทิตยา สุวรรณขุ. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- ทัศนีย์ ฉ่ำพิรุณ. (2554). **บทบาทและหน้าที่ของสตรีในฐานะผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ของ
ครอบครัวตามแนวทางพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นันธิดา จันทรศิริ. (2553). **การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของ ประชาชนที่มี
ต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด สงขลา**. วิทยานิพนธ์ ร.บ.ม.
สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปราชญา กล้าผจญ และพอลา บุตรสุทธีวงศ์. (2550). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ : ก. พลการพิมพ์.
- พระมหาฉัตรเพชร สมาจาโร (พื้นสันเทียะ). (2566). **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์**. (วิทยานิพนธ์
ปริญญา ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พงษ์ศักดิ์ มุกดาม่วง. (2563, พฤษภาคม). **บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อประสิทธิผลตามนโยบาย
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม**
(วิทยานิพนธ์ ร.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พีรพัฒน์ นิภาภัทร อยู่พุ่ม. (2561). **องค์ความรู้ กระบวนการจัดการความรู้รูปแบบและกระบวนการ
สร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการสร้างสังคมปลอดภัยยาเสพติดตามหลัก พระพุทธศาสนาใน
ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พูลสุข สังข์รุ่ง. (2554). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร**. กรุงเทพฯ: พี เคอินเตอร์ ปรีนท์.
- วินิจ เกตุขำ. (2555). **มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: เจริญทัศน์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). **แผนยุทธศาสตร์การป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562**. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อภิชาติ พินรัมย์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ในชุมชนบ้านระกาไกรศร ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (วิจัยรายงาน
ฉบับสมบูรณ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- Best, J., & Kahn, J. V. (1993). **Research in education** (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Berlo, D. K. (1996). **The Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice**.
- Broom, L., & Selznick, P. (1973). **Sociology: Text with Adapted Readings**. New York: Harper & Row.
- Cohen. E. (1979). “**A Phenomenology of Tourist Experience**.” *Sociology*. 13: 179-201.
- Chris Wilkins. (2009). Tracking the availability of drugs in New Zealand: Implications for policy response. *Social Policy Journal of New Zealand*, 34. Wellington, New Zealand.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing** (5th ed.). New York: Harper Collins.
- McVey, R. (2000). **Money and power in provincial Thailand**. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- UNODC & WHO. (2008). **Principles of drug dependence treatment: Discussion paper**. Geneva, Switzerland.
- World Health Organization. (2011). **The multi-professional patient safety curriculum guide**. Geneva, Switzerland.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**แบบสอบถามเพื่อการศึกษาเรื่อง
บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอ
ชายแดนจังหวัดเชียงราย**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย” คำตอบจากแบบสอบถามฉบับนี้จะเก็บเป็นความลับ ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องจึงขอความอนุเคราะห์ให้ ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ส่วนที่ 2 บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการปฏิบัติตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558–2562 ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 5 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย

3. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

*** ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือด้วยดี ***

พันเอกไพรัช ศรีไชยवाल

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

ปีการศึกษา 2567

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ 20-39 ปี

☐ 40-59 ปี

☐ 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ ปวช./ปวส.

☐ปริญญาตรี

☐ปริญญาโท

☐ปริญญาเอก

☐ อื่นๆ ระบุ.....

4. สถานภาพสมรส

☐ โสด

☐ สมรส

☐ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

☐ 1) 1-2 ปี

☐ 2) 3-4 ปี

☐ 3) 5-6 ปี

☐ 4) 7-8 ปี

☐ 5) 8 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาอาชญากรรมตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม พ.ศ. 2558-2562
ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 5 ด้าน

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติตาม
นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไข
ปัญหาอาชญากรรม พ.ศ. 2558-2562 ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด 5 ด้าน อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน
ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งกำหนดระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ประเด็น/ข้อคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด						
1	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชน					
2	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชน					
3	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มผู้ใหญ่และเยาวชน					
4	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวเสี่ยง					
5	การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อการป้องกันยาเสพติด					
ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด						
1	การให้ผู้เสพผู้ติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ					
2	การให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับการติดตามดูแลช่วยเหลืออย่างมีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อป้องกันการเสพยาซ้ำ					

ประเด็น/ข้อคำถาม		ระดับความคิด				
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	110 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
3	ครอบครัว ชุมชน สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพผู้ติดและมี ส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ และติดตามดูแล ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด					
4	การบริหารจัดการอย่างบูรณาการทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดผู้เสพผู้ติดเป็นศูนย์กลาง					
ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม						
1	การสร้างและพัฒนาระบบรองรับและสนับสนุนการส่งต่อผู้พ้นโทษ และผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อแก้ไขฟื้นฟูติดตามดูแลช่วยเหลือและ พัฒนาคุณภาพชีวิตแบบครบวงจร กลับคืนสู่สังคม					
2	การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคน และยอมรับ“การคืนคนดี สู่สังคม”					
3	การเสริมสร้างศักยภาพของผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษา เพื่อให้มีความพร้อมทั้งสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต สามารถ สร้างประโยชน์ให้สังคมทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม					
4	การส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนสร้าง การมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่มี ศักยภาพได้กลับเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม					
ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด						
1	การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปรามควบคุมพื้นที่เสี่ยงปัจจัย เสี่ยง และเพิ่มพื้นที่เชิงบวกปัจจัยบวกเพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติดในระยะยาว					
2	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน					
ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน						
1	การสร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาค ประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
2	การสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหายา เสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหา
เสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตาม
นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงรายอย่างไร
บ้าง โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

.....

**ผลการตรวจพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง**

**บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัด
เชียงราย**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย” คำตอบจากแบบสอบถามฉบับนี้จะเก็บเป็นความลับซึ่งไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องจึงขอความอนุเคราะห์ให้ ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงราย สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการปฏิบัติตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพ.ศ. 2558 – 2562 ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้ติดยาเสพติด
3. ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม
4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด
5. ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย

3. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

*** ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือด้วยดี ***

พันเอกไพรัช ศรีไชยवाल

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอ
ชายแดนของจังหวัดเชียงราย สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส
ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ดังนี้

ข้อ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การแปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	อายุ ☐ 1) 20 – 39 ปี ☐ 2) 40 – 59 ปี ☐ 3) 60 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ระดับการศึกษา ☐ 1) ประถมศึกษา ☐ 2) มัธยมศึกษา ☐ 3) ปวช./ปวส. ☐ 4) ปริญญาตรี ☐ 5) ปริญญาโท ☐ 6) ปริญญาเอก ☐ 7) อื่น ๆ ระบุ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	สถานภาพสมรส ☐ 1) โสด ☐ 2) สมรส ☐ 3) หม้าย ☐ 4) หย่าร้าง/แยกกันอยู่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การแปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
5	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ☐ 1) 1-2 ปี ☐ 2) 3-4 ปี ☐ 3) 5-6 ปี ☐ 4) 7-8 ปี ☐ 5) 8 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ตอนที่ 2 บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการปฏิบัติตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพ.ศ. 2558-2562 ของนักยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 5 ด้าน

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การ แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด							
1	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มผู้ใหญ่และเยาวชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวเสี่ยง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อการป้องกันยาเสพติด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด							
1	การให้ผู้เสพผู้ติดเข้าถึงบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	การให้ผู้ ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้ รับการติดตามดูแลช่วยเหลืออย่างมีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อป้องกันการเสติดซ้ำ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ครอบครัว ชุมชน สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพผู้ติดและมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ และติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	การบริหารจัดการอย่างบูรณาการทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดผู้เสพผู้ติดเป็นศูนย์กลาง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การ แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม							
1	การสร้างและพัฒนาระบบรองรับและสนับสนุนการส่งต่อผู้พ้นโทษและผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อแก้ไขฟื้นฟูติดตามดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบครบวงจร กลับคืนสู่สังคม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของคน และยอมรับ “การคืนคนดีสู่สังคม”	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	การเสริมสร้างศักยภาพของผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาเพื่อให้ความพร้อมทั้งสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต สามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	การส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้พ้นโทษ/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่มีศักยภาพได้กลับเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การ แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด							
1	การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องปรามควบคุมพื้นที่เสี่ยงปัจจัยเสี่ยง และเพิ่มพื้นที่เชิงบวกปัจจัยบวกเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในระยะยาว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน							
1	การสร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	การสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงรายอย่างไรบ้าง โปรดระบุ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การ แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
	ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงราย						
1	ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดน จังหวัดเชียงรายอย่างไรบ้าง โปรดระบุ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. พระราชนันท์วัชรบัณฑิต,
รศ.ดร. (ธรรมวัตร, สกุล ณ น่าน)	ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง,
รองเจ้าคณะจังหวัดน่าน,
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิม
พระเกียรติฯ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์	อาจารย์ประจำหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ
3. พันเอก ดร.พงศ์ศิริ พงศ์อาริยะมงคล	อาจารย์พิเศษประจำคณะรัฐศาสตร์
และอาจารย์พิเศษหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัย
สงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	พันเอก ไพรัช ศรีไชยवाल
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 41 หมู่ 2 บ้านไชยสถาน ตำบลไชยสถาน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 55000
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการกองยุทธการ กองทัพอากาศที่ 3
ที่อยู่ทำงาน	กองยุทธการกองทัพอากาศที่ 3 ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขา วิศวกรรม คอมพิวเตอร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า